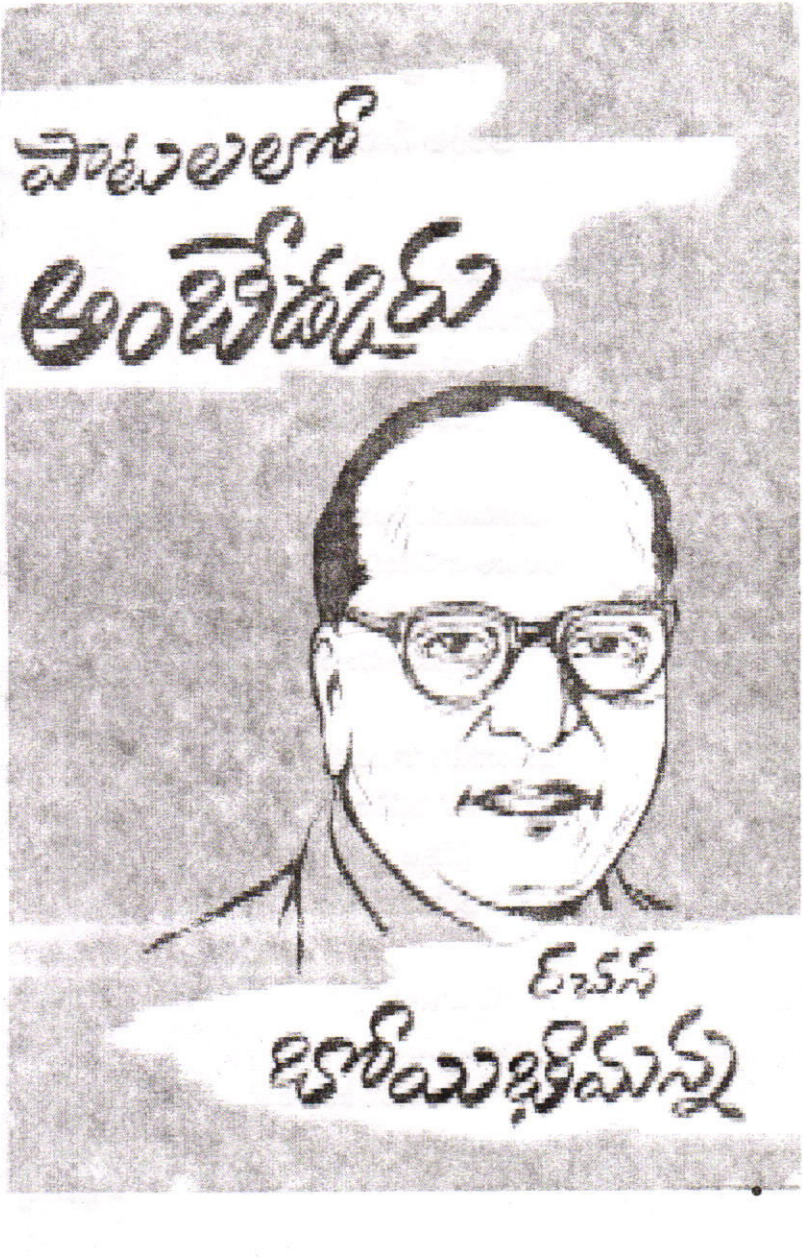
పాటలలో
అంబేద్కర్
రచన
బోయి భీమన్న

కృష్ణశాస్త్రి బొజ్జా

అంకిత గేయం

గమ్యం చేరక ముందే
కర్రెంటు పోయింది,
చెలికారపు దీపాలను
చీకటి మింగేసింది ॥

అడుగడుగున పలకరించు
అలరుల దాచేసింది,
ఆశాలత కోసలు నులిమి
అశ్రువులను పిండింది ॥

కుంటువడిన నా పదముల
గొంతు నేదో తడిపింది,
గ్రీష్మోజ్వల కృష్ణ నిశా
క్షీరోదధి పొంగింది ॥

కృష్ణశాస్త్రి బొజ్జా ! నీ
తృష్ణకు నేనే మిత్తును ?
పాటల రస కలశాలతొ
బాబానే అర్చింతును ॥

– భీమన్న

దళిత జన శ్రుతి

స్వాతంత్ర్య పూర్వ భారతదేశానికి ప్రధాన నాయకులు ముగ్గురు. గాంధీ, జిన్నా, అంబేడ్కరు. స్వాతంత్ర్య ప్రాంగణం చివరలో దేశాన్ని నడిపించిన రాజకీయ నాయకులు ఈ ముగ్గురే.

నేతాజీ అజాద్ హింద్ ఫౌజు, భగత్‌సింగ్ లాంటి వారి టెర్రరిస్టు కార్యకలాపాలు, నౌకాదళ తిరుగుబాటు వంటి ఇతర శక్తుల ప్రమేయం ఎంత వున్నా, రాజకీయ స్వాతంత్ర్యోద్యమానికి ప్రధాన నాయకుడు గాంధీజీయే. ఆయనకు దేశమంటే ఒకే భారత జాతి. అందులో ఇతరులతో పాటు ముస్లిములూ, అంటరాని వర్గ ప్రజలూ కూడా అంతర్భాగాలే. అధిక సంఖ్యాకులైన హిందువుల నుంచి ఏ వర్గమూ విడిపోవడం గాంధీజీకి ఇష్టం కాదు. భారత దేశానికి నిజంగా అదే సరియైన విధానం కూడ.

భారతదేశం ప్రధానంగా హిందూ దేశం. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం రాజ్యమేలినంత కాలం ఈ దేశ చరిత్రను హిందూదేశ చరిత్ర అనే పిలిచేవాళ్ళు. మేం చిన్నప్పుడు అదే పేరుతో హిస్టరీ చదివాం. కాగా, గాంధీజీ నాయకత్వంలో హిందూ దృక్పథమూ, హిందూ మౌలికతా కనిపిస్తూ వుండేవి. అప్పటి కది తప్పనిసరే. స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో ఎక్కువగా పాల్గొన్నవాళ్ళు హిందువులే గనుక, గాంధీజీ తన వైఖరిలో హిందుత్వం వైపు మొగ్గడం తప్పనిసరి అయింది. అది సహజమే కూడా. పారతంత్ర్య విమోచనా నంతరం స్వతంత్ర భారత రాజ్యాన్ని రామ రాజ్యంగా తీర్చిదిద్దుతానని గాంధీజీ వక్కాణిస్తూ వుండడంలో కూడా అసహజత్వం ఏమీ లేదు.

భారతదేశానికి ముస్లిం మతం వచ్చినప్పటి నుంచీ మొత్తం మీద హిందూ మతంతో ఘర్షణ పడుతూనే వుంది.

మతం అన్నప్పుడు దేవుడి ప్రమేయం వుండాలి. దేవుడొక్కడా, అనేకులా వంటి తర్కం సాగాలి. కాని, ఈ కాలంలో మతం అంటే ఆ మతస్థుల ఆచార పద్ధతులు మాత్రమే పరిగణించబడుతూ వుంది. దేవుడి ప్రసక్తే వుండడం లేదు. అట్టి పరిస్థితిలో

విరుద్ధాచారాలు గల హిందువులకూ, ముస్లిములకూ సహజీవనం ఎలా సాధ్యం కాగలదు? జిన్నా నాయకత్వం కింద ముస్లిం ప్రముఖులు ఈ విషయమై తర్కించారు.

దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వస్తే అది మెజారిటీ హిందువుల చేతిలోకి రావడం తప్పదు కదా! వాళ్ళు హిందూ రాజ్యం నెలకొల్పడమూ తప్పదు కదా! అప్పుడు ముస్లిముల సంగతి ఏమిటి? ఈ ఆలోచనల తోనే జిన్నా ద్విజాతి సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించి, దేశ విభజనను కోరాడు. తమకు వేరే దేశం కావాలన్నాడు.

జాతీయత రీత్యా హిందువులూ, ముస్లింలూ వేరు వేరు జాతుల వాళ్ళు కాదు. మతాలు మాత్రమే వేరు. మతాలు మార్చుకోగలిగినట్టివి. వాళ్ళు ఒకళ్ళ కొకళ్ళు అంటరాని వాళ్ళు కాదు. కలిసే తిరుగుతారు. కలిసే వివిధ వ్యవహారాలలో పాల్గొంటారు. అటువంటి ముస్లింలే హిందువుల నుంచి విడిపోతామంటే, హిందూ సమాజంతో ఏ విధమైన సంబంధమూ లేని అస్పృశ్యుల సంగతేమిటి?

అస్పృశ్యుల్ని తమ మతం వాళ్ళుగా, తమ జాతి వాళ్ళుగా హిందువులు పరిగణించడం లేదు. తమ మతాచార వ్యవహారాలలో పాల్గొననివ్వడం లేదు. తమ దేవాలయాలలోకి రానివ్వడం లేదు. తమ బావులలో నీళ్ళు ముట్టుకోనివ్వడం లేదు. తమ వీధులలో కాలిడ నివ్వడం లేదు. పరపాలన లోనే ఇంత అమానుషంగా చూడబడుతున్న ఈ అంటరాని వాళ్ళు, స్వరాజ్యమే వస్తే ఇంకా ఎంత నరకాన్ని అనుభవించవలసి వుంటుందో కదా!

ఈ ఆలోచన అంటరాని వర్గాల యువకులలో వచ్చింది. అప్పటికి అంబేడ్కర్ చదువు ముగించుకొని సాంఘిక సేవా రంగం లోకి వచ్చి వున్నాడు. దేశంలో అత్యధిక సంఖ్యాకులుగా వున్న, అప్పుడప్పుడే ఆలోచనాపరులవుతూ వున్న అంటరాని కులాల యువకులకు ఆయన నాయకత్వం వహించి, త్రిజాతి సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించి, తమకు కూడా వేరుగా ఒక ప్రత్యేక దేశం కావాలన్నాడు.

పరిశీలించి చూస్తే, జిన్నా డిమాండులో కంటే అంబేడ్కరు చేసిన డిమాండులో ఎక్కువ ఔచిత్యం వుంది. ఎక్కువ సహజత్వం వుంది. న్యాయం వుంది. హిందూ

మెజారిటీ సరసన ముస్లిం మైనారిటీ గౌరవప్రదంగానే, వైభవోపేతంగా కూడా బ్రతకవచ్చు. కులాహంకార బధిరాంధకులైన సవర్ణ హిందూ ప్రభువుల నీడలో అస్పృశ్య కులాలు అసలు బ్రతకడమంటూ వుండదు. సర్పాల పడగల కింద కప్పల బ్రతుకే అవుతుందది. ఇది మహా భయంకరమైన దుస్థితి!

"కసరి బుసగొట్టు నాతని గాలి సోక
నాల్గు పడగల హైందవ నాగరాజు"

అంటూ జాషువాకవి వర్ణించిన భయంకర నరకం అది.

అమాయకులూ, దీనాతి దీనులూ, నిత్య దరిద్రులూ, ఊరికి దూరంగా మురికి గుడిసెల్లో బ్రతుకుతున్న వాళ్లూ అయిన కొన్ని కోట్ల మంది దళిత కులాల గొర్రెలను అధికార బలదర్పితులైన సవర్ణ హిందూ తోడేళ్లకు ఆహారంగా వదిలేయ వలసిందేనా? ఈ విషయ మేదో బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం వుండగానే తేల్చుకోవలసి లేదా?

తన జీవిత సర్వస్వమూ అంకితం చేసి ఈ దీన ప్రజలకు సహాయపడాలనే దీక్షతో నిలబడిన వాడు అంబేడ్కరు. ఆయనే కనక ఆనాడు అట్టి నాయకత్వానికి పూనుకొనకపోతే, ఈనాటికి ఈ దేశం స్వరూపం ఎలా వుండి వుండేదో ఊహించడానికే భయంగా వుంది.

గాంధీ, జిన్నా, అంబేడ్కరూ – ఈ ముగ్గురు నాయకులలోనూ అత్యుత్తమ జాతీయ నాయకు డెవరంటే అంబేడ్కరే అని చెప్పక తప్పదు. స్వాతంత్ర్యోద్యమ సమయంలో అంబేడ్కరు నిర్వహించిన బాధ్యత అంత గొప్పది.

దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చింది. జిన్నా తన ముస్లిములకు పాకిస్తానును పంచుకు పోయాడు. మరి అంబేడ్కరు ఏం చేయగలిగాడు?

తన త్రిజాతి సిద్ధాంతాన్ని వదిలేసుకొన్నాడు. తన దళిత కులాలకు ఒక ప్రత్యేక రాజ్యం కావాలన్న ప్రతిపాదనను ఉపసంహరించుకొన్నాడు. అంటరాని కులాలు అన్ని కష్టాలకూ ఓర్చుకుంటూ హిందువులుగానే బ్రతకక తప్పదన్న గాంధీజీ పట్టుదలను మన్నించాడు. పూనా ఒడంబడికపై సంతకం పెట్టాడు!

హిందూ జాతిని సర్వనాశనం నుంచి తప్పించడం కోసం షెడ్యూల్డు కులాలకు, తెగలకు ఏవో కొన్ని సౌకర్యాలు (రిజర్వేషన్లు) కలిగించడంతో తృప్తి పడ్డాడు. తాను మతం మార్చుకొన్న సందర్భంలో కూడా హిందూ మతంలో ఒక భాగమైన బౌద్ధ మతాన్నే వరించాడు. అన్ని విధాల హిందూ జాతి అభ్యుదయానికి నవ భాస్కరుడై నిలిచాడు. ఎవరు అంతటి పరమ త్యాగి? అంబేడ్కరు ఒక్కడే!

మొదటి నుంచీ కూడా అంబేడ్కరు ప్రతిభను హిందూ జాతి గుర్తించలేదు. గుర్తించ లేదు అనడం కంటే, గుర్తించి అసూయతో ఉపేక్షించిందనడం సబబు. (నా విషయంలో కూడ జరిగిందంతే కదా!)

జనాభా లెక్కలలో సంఖ్యాబలం కోసం అంటరాని వారిని హిందువులుగా నమోదు చేయించడం వరకే సవర్ణ హిందువుల లక్ష్యం. అంతకు మించి మరేమీ లేదనవచ్చు.

అంటరానివారు హిందువు లైతే, మరి హిందువులకున్న హక్కులన్నీ వాళ్ళ కెందుకు లేవు?

ఈ ప్రశ్నను వేసుకొని, దానికి సమాధానంగా అస్పృశ్యతా నిర్మూలనకూ, అస్పృశ్యుల సముద్ధరణకూ పూనుకొన్న మహనీయులు సవర్ణ హిందువులలో ఎంతో మంది వున్నారు. అయితే, అట్టివారి కృషిని మన్నించిన సామాన్య సవర్ణులు బహు తక్కువ. సామాన్య సవర్ణులంటే, సవర్ణ భూస్వాములూ, సవర్ణ సనాతన పురోహితులూను! అట్టి వాళ్ళకు ప్రాచీన వైదిక మత స్వరూపం తెలియదు. వాళ్ళు వట్టి అజ్ఞానులు, మూఢాచార దాసులు!

ఒక వేయి సంవత్సరాలుగా భారత హిందూ జాతి కొంతకాలం ముస్లిములకూ, మరికొంతకాలం క్రైస్తవులకూ దాస్యం చెయ్యవలసి వచ్చిందంటే, అందుకు కారణం స్మృతుల కాలం మొదలుగా అది కులతత్వ విచ్ఛిన్నం కావడమే. పరస్పర వైరుధ్యంగల వివిధ కులాలుగా సనాతన భారతజాతి విడిపోవడంతో ఏకజాతి భావం నశించిపోయి, స్వార్థ వైషమ్యాలు జాతిని నిర్వీర్యం చెయ్యగా, పర జాతీయుల ఖడ్గ శక్తికి తలలు వంచేశారు వైదిక మహా వీరులంతా.

"సువీరా వీరైః

సుపోషా పోషైః" అనే ఋగ్వేద ప్రబోధాన్ని మరచిపోయి, వీరుడికి పుట్టినవాడే వీరుడు అనే జన్మ కులతత్వపు మాయలో చిక్కుకొని, సనాతన పురుషోత్తమ విరాట్పురుష ప్రతిష్ఠను మంట గలిపి, తత్ఫలితమైన అసమర్థతను అహింస అనే బురఖా కింద దాచు కొంటూ, కేవల భౌతిక స్వార్థ నిష్ఠమైన అహిత ఖడ్గానికి తల ఒగ్గిన దురదృష్ట చరిత్ర ఈ వెయ్యేళ్ళ భారత చరిత్ర.

ఇప్పుడు, ఈనాడు హిందూత్వం అని పిలువబడుతున్న సనాతన వైదిక భారతీయత్వం (Indianism) ప్రపంచ మానవ జీవిత తత్వా లన్నిటిలోనూ అత్యుత్తమమూ, అత్యున్నతమూ, అత్యంత వైజ్ఞానికమూ (Scientific) అయినట్టిది. దీనిని ఎంతవుంది విదేశీయులు నరికి పారెయ్యాలని ప్రయత్నించినా అది నరకబడలేదు. కాల్చి పారెయ్యాలని ప్రయత్నించినా కాల్చబడలేదు. పైపెచ్చు అది అఖండ జ్యోతిగా నిలిచి వెలుగుతూనే వచ్చింది. ఈనాటికీ నిలిచి వెలుగుతూనే వుంది.

అయినా ఇది ఏ రూపంలో వుంది?

లోకాన్ని పరిపాలించ వలసినట్టిది, లోకోత్తరంగా వైజ్ఞానిక కాంతులు వెదజల్ల వలసి నట్టిది, కేవల మాంసలమైన తామస అహంకారాలకు దాస్యం చేస్తున్నది!

ఈ దుస్థితి నుంచి వైదికతను, హిందూత్వాన్ని విమోచనం చేసి ఉద్ధరించి, ఆధునికం చేసి, పురోగమింప చేయడానికి ఈ శతాబ్దంలో హిందూ సవర్ణులకు ప్రసాదించబడిన అవకాశాలు రెండు. అవి (1) జిన్నా ద్విజాతి సిద్ధాంతం (2) అంబేడ్కరు సహజీవన సమైక్య సిద్ధాంతం.

జిన్నా అంటే నాకు గౌరవం అందుకే. సంపూర్ణ హిందూత్వ వికాసం కోసం తద్విరుద్ధమైన ముస్లిం శక్తులను ఆయన వేర్పరచి దూరంగా తీసుకుపోయాడు. హిందువుల దశావతారాలలో ఆయన పదకొండవ అవతారమేమో అనే భావం కూడ నాకు వుంది.

పన్నెండవ అవతారం డా. అంబేడ్కరు కావచ్చు, కావాలి. ఎందుకంటే, జిన్నా ముస్లిం లను భారత్ నుంచి వేరు చేసి తీసుకుపోయిన తరువాత భారతదేశం

సంపూర్ణమైన వైదిక హిందూదేశం కావడానికి సరియైన మార్గాన్ని Thoughts on Pakistanలో సూచించిన మహాఋషి అంబేడ్కరు. ఆయన సూచన పరమ దైవిక మైనట్టిది.

అయితే ఆనాడు బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం నుంచి (ఆగస్టు 15, 1947) భారత స్వరాజ్యాన్ని అందుకొన్న నాయకులు తమ వ్యక్తిగత పదవీ దాహానికి తప్ప, మరి దేనికీ విలువ ఇచ్చి వుండలేదు. అంబేడ్కరు సలహాను పాటించలేదు. గాంధీజీ ఆక్రోశాన్ని వినిపించుకోలేదు. దేశ శ్రేయస్సును గమనించలేదు. అదొక దురదృష్టకర ముహూర్తం.

జిన్నా ద్విజాతి సిద్ధాంతం లోని భారత గమ్యాన్ని, అంబేడ్కరు జన మార్పిడి ప్రతిపాదన లోని భారత ప్రాభవాన్ని స్వాతంత్ర్యాన్ని అందుకొన్న అగ్రనాయకులు గుర్తించి వున్నట్లైతే, ఈనాడు ఈ దేశాన్ని ఇన్ని అగచాట్లు చుట్టు ముట్టేవే కాదు.

దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన 44 సంవత్సరాల తర్వాత ఈనాడు మనం ఎక్క డున్నాం? 45 సంవత్సరాల క్రితం ఎక్కడున్నామో అక్కడే వున్నాం. అంతకంటే పరమ హీనమైన, ప్రపంచంలో ఏ జాతీ లేనంత దీనమైన స్థితిలో వున్నాం.

నా కనిపిస్తున్నదీ - మనం ఆనాడు అంబేడ్కరు సూచించిన మార్గంలో, అంబేడ్కరు ఆకాంక్షించిన విధానంలో, అంబేడ్కరు ప్రతిపాదించిన వ్యూహంలో ఇప్పుడు పురోగమించవలసి వున్నది అని.

అందుకే నా సాహిత్యంలో బహు విధాలైన ప్రక్రియలలో జాతి వ్యక్తిత్వాన్నీ, అస్తిత్వాన్నీ దృష్టిలో వుంచుకొని ఈ ఉద్ఘాటన చేస్తున్నాను. అంబేడ్కరు జీవితాన్ని ఒక ఉద్యమంగా పరిగణించి రకరకాల రచనలు చేశాను. ఇప్పుడు ఈ గేయ సంపుటిలో ఆయన విశ్వమానవతా మహనీయతను గానం చేస్తూ, ఓంకార నాదబ్రహ్మ (Super String)కు నివేదిస్తున్నాను.

పుట్టుకతో కులం ఏర్పడిన (స్మృతుల) కాలం నుంచీ విచ్ఛిన్నమైపోతూ, బహు విధాల కలుషితమైపోతూ, విదేశీ దండయాత్రలను తట్టుకోలేనంతగా నిర్వీర్యమై పోయిన హైందవ జాతిని మళ్ళీ సంఘటిత పరచి, పునరుజ్జీవింప చేయడానికి

దఫదఫాలుగా కృషి చేస్తూ వచ్చిన మహనీయు లెంతో మంది వున్నారు. మతపరంగా కృషి చేసిన వారిలో గురునానక్, రాజా రామమోహన రాయ్, దయానంద సరస్వతి ముఖ్యులు.

సాంఘికం గానూ, రాజకీయం గానూ అట్టి కృషిని కొనసాగించిన వారిలో ఇటీవలి మహనీయులలో నాకు నలుగురు కనిపిస్తారు - వివేకానంద, గాంధీజీ, సర్దార్ పటేల్, డాక్టర్ అంబేద్కర్ గార్లు. అట్టి కృషిని బహుముఖంగా నిర్వహించిన అత్యాధునికుడు డాక్టర్ అంబేద్కరు.

నేను నా ఇతర రచనలలో వక్కాణించి వున్నట్టు – ఏ ప్రవక్త అయినా లోకంలో అప్పటికి ఆచరణలో వున్న ఏదో ఒక మతంలో పుడతాడు. ఆ మతం వ్యవహారాలు నచ్చక, దానిని తనకు నచ్చిన విధానంలో సంస్కరించడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. అందుకు ఉద్బోధలు చేస్తాడు. ఉద్యమాలు నడుపుతాడు. అట్టి ప్రవక్తను కొంత మంది అభిమానిస్తారు. అనుసరి స్తారు. ఆయన మరణించిన తరువాత అచిరకాలంలో గానీ, చాలా కాలానికి గానీ ఆయన చేసిన కృషి ఆధారంగా, చెప్పిన సుభాషితాలు ప్రాతిపదికగా ఆయన పేరు మీద ఒక మతం ఏర్పడుతుంది. లోకం లోని ఏ మతం చరిత్రను పరిశీలించినా, ఈ వాస్తవం స్పష్టపడుతూనే వుంటుంది.

ఆధునిక యుగంలో అంబేడ్కరు అంతటి మహనీయుడు కనుక, ఆయన ఏ లక్ష్య సాధన కోసం తన జీవిత సర్వస్వాన్నీ అంకితం చేశాడో, ఆ లక్ష్యం ప్రాతిపదికగా ఆయన పేర ఒక మతం ఏర్పడితే, అందులో అసమంజసత్వం ఏమీ వుండదు. ఆయన బౌద్ధ మతస్థుడుగా మరణించాడు కాబట్టి ఆయనను బుద్ధుని శిష్యులలో ఒకడుగా తీసి పారవేయడం న్యాయం కాదు.

వైజ్ఞానికం గానూ, ఆధ్యాత్మికం గానూ ఎంతో అభ్యుదయాన్ని సాధించిన ఈనాడు కేవలం ఊహ మీదా, విశ్వాసం మీదా ఆధారపడిన మత వ్యవస్థకు స్థానం లేదు. అవన్నీ మరణానంతర జీవితం గురించి భావుకులు చేసిన ఊహలు. ప్రచారం చేసిన విశ్వాసాలు. మృతుల స్వర్గాల కంటె జీవించి వున్న మానవుల శాంతి సౌఖ్యాలు ఎక్కువ ప్రధానం కాదా?

జీవించి వున్న మానవులలో హెచ్చుతగ్గులను తొలగించి, అగ్ర అంత్య భేదాలను నిర్మూలించి, అందరూ సమంగా, ఉమ్మడిగా, అన్యోన్యంగా బ్రతికే అవకాశాల కోసం కృషి సల్పడమే ఈనాటి ప్రధాన మానవ సేవ. ఆ విషయంలో ఈ ఆధునిక కాలంలో ఉత్తమోత్తమ కృషి సల్పినవాడు ఒక్క అంబేద్కరే. అందుకే అంబేద్కరు జీవితం నా కవితాత్మను ఆకర్షించ గలిగింది.

అంబేద్కరు భారత దేశానికి, ప్రధానంగా హిందూ జాతికి చేసిన సేవ అపార మైనట్టిది, అపూర్వ మైనట్టిది, అద్వితీయ మైనట్టిది.

అస్పృశ్యత బ్రతికి వుంటే హిందూ సమాజం చచ్చిపోతుందని గాంధీజీ పేర్కొన్నాడు. హరిజనులు ఏ పరిస్థితుల లోనూ హిందూ సమాజం నుంచి బైటికి పోగూడదన్నాడు. ఈ రెండు విషయాలలోనూ కూడా అంబేద్కరు విభేదించినవాడు కాదు. హిందూ సమాజం నుంచి అస్పృశ్యత పోయి తీరాలి. అందుకు కులవ్యవస్థ నిర్మూలించబడాలి.

హరిజనులు హిందూ సమాజ పరిధిలో వుండలేకపోతే, బౌద్ధులుగా మారాలి. మరే మతంలోనూ చేరగూడదు.

హక్కులు తమంతట తాము రావు. పోరాడి సాధించుకోవలసి నట్టివి. అందుకే ప్రజలను మేల్కొలపండి, సంఘటిత పరచండి, అధికార హక్కుల కోసం పోరాడండి అంటూ ఉద్బోధించా డాయన. అదే అంబేద్కరిజంగా అనుసరించ బడాలనేది నా లక్ష్యం. ఇందుకోసం ఇదివరలో పద్యాలలోనూ, వచనంలోనూ కూడా గ్రంథాలు వ్రాశాను. అదే విషయాన్ని ఇప్పుడు పాటలలో వ్రాస్తున్నాను.

ఈ దేశానికీ, ఈ జాతికీ అంబేద్కరిజమే తరణోపాయం అనేది నా దర్శనం. అంబేద్కరిజానికీ, మతానికీ సంబంధం వుండకూడదు.

ఆచరణలో ఒక వ్యక్తి ఏ మతం వాడైనా కావచ్చు. హిందువుడో, క్రైస్తవుడో, మహమ్మదీయుడో, బౌద్ధుడో – ఏ మతానికి చెందినవాడైనా కావచ్చు. ప్రతి మానవుడికీ ఆర్థిక సమానత్వం, సాంఘిక న్యాయం, ఉన్నత విద్యావకాశం, అధికార పదవి లభించే

వీలు కలగాలి. అట్టి వీలును పునాదిగా తీసుకొని సర్వమానవ సంక్షేమ సాధాన్ని నిర్మించడానికి నిస్వార్థంగా, నిరంతరాయంగా పాటుపడడం అంబేద్కరిజం.

ఈ దేశంలో అంబేద్కరిజానికి తప్ప మరొక ఇజానికి స్థానం లేదు. ఇది నా భవిష్య ద్దర్శనం.

ప్రపంచంలో ప్రతి మతం వాడూ తన మతాన్ని నిస్సంకోచంగా చెప్పుకొంటాడు. ఒక్క హిందువుడు మాత్రమే తాను హిందువుడుగా చెప్పుకోవడానికి సిగ్గుపడతాడు. భయ పడతాడు. అది ఇన్ఫీరియారిటీ మనస్తత్వం. శిథిల వ్యవస్థకు సూచన.

ఏ దృష్టితో చూసినా – అస్పృశ్యతా, కుల వ్యవస్థా వంటి నడమంత్రపు లోపాలు తప్పితే – సనాతన భారతీయ సంస్కృతిని మించిన ఉత్తమ సంస్కృతి ప్రపంచంలో మరెక్కడా లేదు. అంబేద్కరు భారతీయమైన బౌద్ధ మతంలో చేరడంలోనే ఈ దృక్పథం కనిపిస్తుంది. ఇప్పటికైనా ఆయన సూచించిన పద్ధతిలో దేశం మొత్తానికి ఒకే కామన్ సివిల్ కోడ్‌ను రూపొందించకపోతే, ఈనాటి కష్టాల నుంచి దేశం గట్టెక్కలేదు.

స్వతంత్ర భారతదేశ పరిపాలనా వ్యవస్థ మతాతీత మైనట్టిదిగా ప్రకటించబడింది కదా, మతాతీత రాజ్యంలో మతాలకు స్థానం ఎక్కడిది? మైనారిటీ మతమనీ, మెజారిటీ మతమనీ ప్రత్యేకంగా వుండవచ్చునా? వుంటే, అది మతాతీత రాజ్యం ఎలా అవుతుంది?

మత ప్రమేయం లేకుండా ప్రతి పౌరుడూ దేశ పౌరుడై, సమాన హక్కులు కలిగి జీవించడమే మతాతీత రాజ్య పౌరసత్వం. ఈ రకమైన వాస్తవమైన సెక్యులరిజం దేశంలో నెలకొల్ప బడవలసి వుంది. మెజారిటీ శాసనాలకు ప్రతి పౌరుడూ తల ఒగ్గవలసి వుంది. అటువంటి వ్యవస్థను నెలకొల్ప వలసిందిగా చివరగా కోరినవాడు అంబేద్కరు. ఆయన ఆకాంక్ష ఫలించాలి. దేశం ఏకజాతిగా సర్వజన భద్రం కావాలి.

ఇక్కడ నే నొక విషయాన్ని స్పష్టం చేయవలసి వుంది–

షెడ్యూల్డు కులాలను హరిజనులు అనీ, షెడ్యూల్డు తెగలను గిరిజనులు అనీ పిలవడం నాకు అలవాటు. నాకు ఇష్టం. అయితే, షెడ్యూల్డు కులాలను, అంటే

అంటరాని వాళ్ళుగా సవర్ణ హిందువుల చేత పరిగణించబడుతున్న కులాలను, అంబేడ్కరు "broken people" అన్నాడు. "Broken" అనే మాటను విడిపోయిన, తెగిపోయిన, వేరు పడిపోయిన, వెనకబడిపోయిన అనే విధంగా తెలుగులో అనవచ్చు. సంస్కృతంలో ''దళిత'' అనే పదానికి పడిపోయిన, రాలిపోయిన, పతనమైపోయిన అనేవి సరైన అర్థాలు. నా దృష్టిలో 'broken' అనే మాటకు 'దళిత' అనే మాట సిసలైన అర్థం కాదు. మరి దళిత అనే పదం ఎందుకు ఎవరి చేత ప్రచారం లోకి తేబడిందో తెలీదు. అయితే అది ప్రచారంలోకి తేబడింది కనుక, అంగీకరించక తప్పని సరి పరిస్థితి ఏర్పడింది. అయితే, "broken people" అన్నప్పుడు దళిత' జనం అనవలసి వుంటుంది. వట్టి 'దళితులు' అనడం సరికాదు.

మరి, broken people అనే రెండు మాటలకూ కలిపి 'దళితులు' అనే ఒక్క మాటను వాడడమే ఈనాడు పరిపాటి అయింది. దీనితో సమాధానపడడం ఎలా? సమాధానపడ్డాను. ఎలా అంటే – వైదిక భారతీయులను ''హిందువులు'' అనడం ఎలాగో, అలాగే.

'హిందూ' అనేది భారతీయ పదం కాదు. అదొక విదేశీ పదం. దానికి మంచి అర్థాలు లేవు. అయినా అది ప్రచారం లోకి వచ్చింది. ఎంతటి సనాతన వేద పండితుడైనా ఆ మ్లేచ్ఛ పదాన్ని వాడక తప్పడం లేదు. మొత్తం పవిత్ర భారతజాతినే హిందూ జాతి అంటున్నాం కదా! అలాగే broken people ని దళితులు అనడంలో తప్పేముంది? అందరూ అంటున్నారు కనుక నేనూ అంటున్నాను.

అయితే దళితులు శాశ్వతంగా దళితులు గానే వుండకూడదనీ, వాళ్ళు ప్రస్తుతానికి దళిత జనులుగా వున్నా, సవర్ణ హిందువులతో సమాన స్థాయికి ఎదిగి హరిజనులుగా విశ్వ మానవులు కావాలనీ కోరుకుంటున్నాను.

హిందూ సమాజం నుంచి కుల వ్యవస్థ పూర్తిగా నిర్మూలించ బడాలని అంబేడ్కరు ప్రకటించిన లక్ష్యం ఎంత కాలానికి సఫల మవుతుందో తెలీదు. అంత వరకూ ప్రపంచ మానవు లలో వర్గాలున్నట్టే భారతీయ హైందవులలో కులాలూ

వుంటాయి. నా దృష్టిలో కులానికి ప్రాధాన్యం లేదు. కులం వున్నా కుల తత్వం లేకుండా వుండాలి. అన్ని కులాలూ సమానత్వ ప్రాతిపదిక మీదే బ్రతకాలి. హిందూ సమాజంలో బ్రాహ్మణుడికి ఎలాంటి గౌరవ మర్యాద లున్నాయో హరిజనుడికి కూడా అలాంటి గౌరవ మర్యాదలే వుండాలి.

హిందూత్వం అంటే 'ఇండియనిజం' (Indianism) ఒక సంపూర్ణ జాతిగా వికసించాలి. ఏ రంగం లోనూ, ఏ దేశ మానవుల కంటేనూ హైందవులు లోసుగు (Inferior)గా వుండకూడదు. తొడగొట్టి సవాలు చేయగల పూర్ణ మానవులుగా మూర్తీభవించాలి.

ఇంత గొప్ప ఆశతో నేను ఈ అంబేడ్కరు పాటలను సృష్టించి ప్రకటిస్తున్నాను.

"It is foolish to suppose that in the event of our conversion to Islam everybody from amongst us would be a Nawab, or would become the Pope if we went over to Christianity."

(మనం ఇస్లాం మతం లోకి మారితే ఏదో నవాబుల మైపోతామనో, క్రైస్తవ మతం లోకి మారితే పోప్‌ల మైపోతామనో అనుకొంటే, అది మన తెలివి తక్కువతనమే అవుతుంది.)

హిందూ మతంలో ఇక కొనసాగగూడదనే నిర్ణయం తీసుకొన్న తరువాత అన్ని మతాల గురించీ క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి డా. అంబేడ్కర్ చెప్పిన మాట లివి. ఏ మతమూ ఆచరణలో దళితుల్ని ఉద్ధరించజాలదనే నిర్ణయానికి వచ్చాడాయన.

నిజానికి ఆయన హిందూ మతాన్ని వదిలేయా లనుకోవడానికి ప్రధాన కారణం ఏమిటి? ప్రధాన కారణం కులవ్యవస్థ కాదు. అది మొత్తం హిందువులకు సంబంధించి నట్టిది. ఆయన ఒక హిందూ మేధావిగా, హిందూ సమాజాన్ని సంస్కరించి, హిందూత్వాన్ని ఏక జాతిగా రూపొందించా లనుకొన్న సంస్కర్తగా ఆ రోజులలో చేసిన ప్రతిపాదన ''కుల నిర్మూలన''.

అయితే, ఏ దళిత వర్గానికి ఆయన నాయకత్వం వహిస్తున్నాడో, ఆ దళిత వర్గానికి సంబంధించిన సమస్య అస్పృశ్యత. అస్పృశ్యత పూర్తిగా తొలగిపోయి,

దళితులు శూద్ర కులాల స్థాయిలో అయినా బ్రతకగలిగితే, అంబేడ్కరును బాధిస్తున్న సమస్య తీరిపోయేదే. కాగా అంబేడ్కరు మతం మార్చాలనే నిర్ణయానికి రావడం హిందూ సమాజం నుంచి అస్పృశ్యత ఇంతలో తొలగిపోదన్న నిరాశతో మాత్రమే అనుకోవాలి.

హిందూ సమాజం నుంచి అస్పృశ్యత తొలగి పోతుందేమో అనే ఆశతో ఆయన "హిందువుగా చావను" అని శపథం చేసిన తరువాత 21 సంవత్సరాల పాటు హిందువుడు గానే వుంటూ వేచి చూశాడు. ఇక లాభం లేదనుకొన్న తర్వాతనే మతం మార్పిడిని ఆచరణలో పెట్టాడు.

హిందూ మతంలో ఎన్ని మూఢ విశ్వాసాలు, కుల సంక్షోభాలు ఉన్నప్పటికీ ఆ ఇరవై ఒక్క సంవత్సరాల వ్యవధి లోనూ అస్పృశ్యత రూపుమాసి పోయి ఉన్నట్లైతే, అంబేడ్కరు హిందూమతం నుంచి వైదొలగిపోయేవాడు కాడనే నా దృఢ విశ్వాసం.

అంబేడ్కరు మతం మారుస్తానని ప్రకటించినప్పుడు, ప్రపంచం లోని అన్ని ముఖ్య మతాలూ తమ మతం లోకి మారవలసిందిగా ఆయన వెంటపడినై. అన్ని మతాల, మత సమాజాల మంచి చెడ్డలను గురించీ ఆయన క్షుణ్ణంగా పరిశీలించాడు. చివరకు బౌద్ధ మతాన్ని ఎన్నుకొన్నాడు. అత్యాధునికమైన మార్క్సిజం కంటె కూడా బుద్ధిజం ఉత్తమోత్తమ మైనట్టిదిగా ఆయన అనేక కోణాల నుంచి పరిశీలించి ధృవపరిచాడు.

అంబేడ్కరు మతం మార్చడానికి మరీ తొందర పడలేదనే వాస్తవాన్ని మనం గుర్తించాలి. సుమారు పాతిక సంవత్సరాలు ఆయన తన నిర్ణయాన్ని పరిశీలనలో పెట్టి వుంచాడు. అది తక్కువ కాలమేమీ కాదు. దానిపై కూలంకష పరిశోధన జరిగిందన్నమాట.

ఆయన తన ఆలోచనను అలానే మరికొంత కాలం వాయిదా వేస్తే బాగుండేది కాదా అనే ఆలోచన నాకు వచ్చింది. బాగుండేది కాదనే నాకు తట్టింది. ఎందుకంటే స్వతంత్ర భారతదేశం లోని సామాజిక పరిస్థితి, ముఖ్యంగా కులభేదాలు బ్రిటీషు

పాలనలో కంటే దిగజారి పోయాయి. అనైక్యత ప్రబలిపోతూ వుంది. సవర్ణ కులాలే తమలో తాము కొట్టుకు చస్తున్న ప్పుడు, అవర్ణులైన దళితుల యోగక్షేమాలను చూసే దెవరు?

వాళ్ళ అసహాయతను, దిక్కు లేనితనాన్ని, పేదరికాన్ని, అవజ్ఞతను ఆసరాగా తీసుకొని ఇతర మతాలు, ముఖ్యంగా డాలర్ల ధన రాశులతో మత్తెక్కిపోయి వున్న హిందూ వ్యతిరేక మతాలు తన దళిత వర్గాలను కొని వెయ్యగలవనే భయం అంబేడ్కరును బాధించిం దనవచ్చు. అలా జరగగూడదనేది అంబేడ్కరు ఆకాంక్ష. తన కారణంగా తన ప్రజలు పరమతాల పాలు కాగూడదు. తన కారణంగా హిందూ జాతి దెబ్బ తినగూడదు.

హిందూ మూఢాచారాలను తాను ఎంత అసహ్యించుకొంటున్నాడో, అంతగా వైదిక భారతీయతను ఆయన గౌరవిస్తున్నాడనే నా నమ్మకం. పైగా, తన ఆరోగ్యం కూడా బాగుండడం లేదు. తాను జీవించి వుండగానే ఒక నిర్ణయం తీసుకొనకపోతే, ఏ దీనుల కోసం తన జీవిత మంతా అంకితం చేశాడో ఆ దీనులు దిక్కు లేనివారై పోతారు. పొంచి వున్న పర మతాలు వాళ్ళను బహువిధాలా చీల్చి పారేస్తాయి. తమ జాతి శ్రేయస్సును గూర్చి అసలు పట్టించుకోని హిందూ కులతత్వ మూర్ఖులు జడులై వుండిపోతారు.

అంబేడ్కరు తాను బౌద్ధ మతాన్ని స్వీకరించడంలో దళిత జనాలకూ, హిందుజాతికీ, భారతదేశానికీ ఎంతటి ప్రమాదాన్ని తప్పించాడో ఆలోచించే కొలదీ అద్భుతం అనిపించడం లేదా?

అంబేడ్కరు వ్యక్తి పూజ (Hero Worship)ను నిరసించాడు. వీర పూజను కాదు. ఈనాడు మనకు వీరులు లేరు. హీరోలు వున్నారు. ఈనాటి రాజకీయ రంగంలో హీరోలు అంటే రౌడీలూ, గూండాలు మాత్రమే. కోట్లకు పడగ లెత్తడం వంటిదే వోట్లకు పడగ లెత్తడం. వోటు బ్యాంకులు అంటే అదే. వోట్లు వేస్తున్నది ప్రజలు కాదు. ప్రజల వోట్లను ముఠా నాయకులు తమకు తామే గుద్దేసుకొంటున్నారు (రిగ్గింగ్).

సినిమా హీరోల గురించి మనందరకూ తెలుసు. హీరో వర్షిప్ వద్దు అని అంబేడ్కరు అన్నాడంటే ఈ రకమైన హీరో లను పూజించవద్దని. రణడే, ఫూలే వంటి మహనీయులను ఆదర్శంగా స్వీకరించి గౌరవించ డంలో తప్పు లేదన్నాడాయన.

అంకితం గురించి

నా అంకితాల చరిత్రలు నాటకీయంగా వుంటై. అందులో కామెడీలూ, ట్రాజెడీలూ కూడా వున్నై. అంటే అంకితాలు పొందిన వారిలో నన్ను సదా అభిమానిస్తున్న వాళ్ళూ వున్నారు. నన్ను ఏ విధం గానూ గుర్తు పెట్టుకోని వాళ్ళూ వున్నారు. అపకారాలు చేసిన వాళ్ళూ వున్నారు. అసలు ఈ లోకమే మంచి చెడ్డల మిశ్రమం. విచారించ వలసిందేమీ లేదు.

మరణించిన వారికి అంకిత మిచ్చిన ఉదంతాలు మూడు. సోదరి ఆదిలక్ష్మికి ''చిత్రకళా ప్రదర్శనం'', డా. అంబేడ్కరుకు ''ధర్మం కోసం పోరాటం'', మా అమ్మ నాన్నలకు ''గీతా భాష్యం''.

''చిత్రకళా ప్రదర్శనం'' పది నాటికల సంపుటి. 1963లో అది ముద్రణలో వుండగా సోదరి ఆదిలక్ష్మి మరణించిన వార్తను పత్రికలలో చూశాను. దుఃఖించాను. ఆమె ఒక బ్రాహ్మణ విదుషీమణి. మద్రాసు యూనివర్సిటీలో విద్యారత్న డా. నిడదవోలు వెంకటరావుగారి గైడెన్సులో ఎమ్.లిట్ చేసింది. నన్ను సోదరుడిగా స్వీకరించింది. సుప్రసిద్ధ ఆంగ్ల రచయిత డి.ఆంజనేయులు గారిని వివాహ మాడింది. రష్యాకు తెలుగు ప్రొఫెసరుగా వెళ్ళింది. అక్కడ ఆమె బాలింతగా మరణించిం దన్న వార్త హృదయాన్ని భేదించగా, అప్పుడు ముద్రణలో వున్న గ్రంథాన్ని ఆమెకు అంకితంగా ప్రకటించాను.

మళ్ళీ 28 వత్సరాల తర్వాత, 1991లో ఇప్పుడు అదే విధమైన సంఘటన జరిగింది.

అంబేడ్కరును, ఆయన జీవితాన్ని, సందేశాన్ని వస్తువుగా గ్రహించి పాటలు వ్రాస్తూ, ఈ పాటల గ్రంథాన్ని ఎవరికి అంకిత మివ్వాలా అని ఆలోచిస్తూ వున్నాను.

నూరు పాటలు వ్రాసి ఆయన శత జయంతి ఉత్సవాలకు కానుకగా అర్పిద్దామను కొన్నాను. భారతీయ చరిత్రలో అంబేడ్కరు శత జయంతికి ఎంత జాతీయ ప్రాముఖ్యం వున్నదో, నా అభిమాన పాత్రుడైన అంతటి గొప్ప వ్యక్తికే ఈ విశిష్ట గేయ సంపుటిని అంకిత మిద్దామనుకొన్నాను. మనస్సు అన్వేషణలో పడింది. నలుగురైదుగురు మనీషులు ఊహ కందారు కూడా.

అట్టి తరుణంలో అర్ధరాత్రి సమయంలో ''నేను లేనా?'' అంటూ ముందుకు తోసుకువచ్చి మనోరంగంపై నిలిచా డొక యువ మిత్రుడు, ప్రాణ సమానుడు.

''నీకా?'' అన్నది నా మనస్సు.

''అవును! నాకే! ఏం? నేను పనికిరానా?'' అన్నా డతడు.

అతడు బొజ్జా కృష్ణశాస్త్రి.

నా ఆలోచన విపరీతంగా వుంది. కృష్ణశాస్త్రి నాకు అత్యంత ఆత్మీయుడు కావడం నిజమే. అతడికి నా కావ్యాలలో ఒకదానిని, స్వచ్ఛమైన కవితను అంకిత మివ్వడం కూడా ఖాయమే. అయితే, అది మరెప్పుడో తరువాత జరగవలసిన పని. నా దృష్టిలో అతడింకా కుర్రవాడు. నాతో ఆడుతూ, పాడుతూ, తాగుతూ, తిట్టుకొంటూ, కొట్టుకొంటూ వుంటున్న అల్లరి పిల్లవాడు. అట్టివాడికి ఇప్పుడు ఇంతటి గేయ సంపుటిని అంకిత మివ్వడం అనే ఆలోచనే రాకూడనిది, ఎందుకు వచ్చింది?

ఎందుకు వచ్చిందో ఆ విషాద హేతువు ఆ మరునాడు తెలిసింది, అతడిక భౌతికంగా లేడని! విశాఖలో ఆ ముందు రాత్రే స్కూటర్ ఆక్సిడెంటులో పోయాడని!

బాలసరస్వతి బొజ్జా కృష్ణశాస్త్రి

''గుండె నెవరో ఉండి ఉండి
పండు వెన్నెల కాతురు,
పండు వెన్నెల పరుపు మీద
పారిజాతము లుంతురు'' (రాఘీలు)

ఒక రోజున ఈ పాటను లోలోపలే గొణుగుకొంటూ వచ్చిన శాస్త్రి నా ముందు నిలబడి అన్నాడు, ''నువ్వు వాడిలాగే పరమ దుర్మార్గుడివి'' అని!

''ఎవడి లాగ?''

''అదే, దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి అని ఒక డుండే వాడులే. ఆయనగారు కూడా పాటలు గొప్పగానే వ్రాస్తారు. ట్యూనుకు మాత్రం కుదరవు. ఇది చూడు 'గుండె నెవరో వుండి వుండి' ఎంత మంచి పాటో! కాని చచ్చినా ట్యూను కుదరడం లేదు. నాకే కాదు, ఇక్క డెవ్వరికీ కుదరడం లేదు.''

మేమిద్దరమూ కలుసు కొన్నప్పుడెల్లా మా మధ్య నడిచే తతంగం ఇలా వుండేది. నన్ను ''ఒరే'' అనేవాడు. ఆనాడు కళా వెంకట్రావుగారి తరువాత ఈనాడు బొజ్జా కృష్ణశాస్త్రి ప్రేమనూ, గౌరవాన్నీ, భక్తినీ కూడా వ్యక్తం చేసే పద్ధతి ఇది. 'ఒరే, గిరే' అంటూ తిట్టడం, విమర్శించడం. ఇది చాలా కాలం నాటి మాట.

పాటలు వ్రాయడంలో దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారిని మించిన వాళ్ళు మరిలే రనవచ్చు. ఆయన తన పాటలకు తానే ట్యూను కట్టుకొని తానే పాడేవాడు. సీతా అనసూయల చేత పాడించేవాడు. ఆ సమావేశాలు నాద బ్రాహ్మీ దర్బారులుగా ఆనందమయంగా వుండేవి. ఆయన పాటలకు ట్యూను కట్టగల సంగీతవేత్తలు ఈనాడు లేకపోతే, ఆయనదా తప్పు?

ఇక్కడ నుంచి నేను శాస్త్రి అనేది బొజ్జా కృష్ణశాస్త్రిని గురించే. శాస్త్రి నాకంటే పాతికేళ్ళు చిన్నవాడు. అయినా, నా సమక్షంలో నాకంటే చాలా పెద్దవాడుగా ప్రవర్తించే వాడు. నన్ను నఖ ముఖ పర్యంతం పరిశీలించేవాడు. ప్రతిసారీ అదే పరిశీలన. అదే వంకలు పెట్టడం. రకరకాల పోలికలు తేవడం. నాతో సమానంగా కాదు, ఎక్కువగానే తాగేవాడు. ఏవేవో కవితలు ఉదహరించేవాడు. ఎందరెందరి కావ్యాల నుంచో, నా కావ్యాల నుంచి కూడా. నేనేనాడో వ్రాసి మరచిపోయిన కవితా పంక్తులను తాను ఉదహరిస్తూ వుంటే ఎంతో ఆశ్చర్యపోయేవాడిని. ఇంకా ఎక్కువగా తాగేవాళ్ళం. ఒక స్థితిలో చక్కని ట్యూన్స్‌తో పాడేవాడు.

''నీవు సొంతంగా వ్రాయకపోతే మానే, ఇన్నిన్ని కవితలను నీవు ఉదాహరిస్తున్నావు కదా! వీటన్నిటినీ వ్రాసిపెట్టు. నోటికి వచ్చిన వాటినే వ్రాయి. ఒక మంచి కవితా సంకలనం నీ పేర ప్రకటిద్దాం'' అంటూ ప్రతిసారీ సలహా చెప్పేవాడిని. ''వ్రాయడం నా వల్లకాదు'' అనేవాడు.

వ్రాసే అలవాటు శాస్త్రికి లేదు. ఉత్తరాలు వ్రాసే అలవాటు కూడా లేదు. తప్పనిసరి అయితే తంతి ఇచ్చేవాడు. తనలో గూడు కట్టుకొన్న సంగీత సాహిత్య సరస్వతి తనతోనే గూడు వదిలి పోయిందనవచ్చు. మనకు మిగిల్చిందేమీ వుండి వుండదు. ఈనాటి వాళ్ళు అందుకు అర్హులు కాదనుకొన్నదో యేమో!

శాస్త్రి ఆపాద మస్తకం ఒక సంగీత సాహిత్యాల సంపుటి. తాకితే తీగలా కదిలేవాడు. కదిపితే కవితలే వాగేవాడు. ఆప్యాయత అనే మాటకు మూర్తీభావం బొజ్జా కృష్ణశాస్త్రి. అనేక సందర్భాలలో, సన్నివేశాలలో అతడిచ్చిన భావావేశాలే పాటలుగా మ్రోగాయి నా నోట. 'మణి మానసం' కావ్యానికి కేంద్ర వస్తువు శాస్త్రి ఇచ్చిందే. 'రాభీ' పాటలను తాను ఎంతగా మెచ్చు కొన్నాడంటే, తన మూడవ కూతురు పేరు 'రాభీ' అనే పెట్టుకొన్నాడు. ఒకసారి అన్నాడు, ''నిన్నెప్పుడూ తిట్టాలని వుంటుంది. అందుకే నా కూతురికి ఆ పేరు పెట్టాను'' అని. నా కావ్యాలలో ''మధుబాల'' పేరును మా సోదరి సరస్వతి తన కూతురికి పెట్టుకొంది.

ఆకాశవాణిలో అధికారి అయిన శాస్త్రి తాను ఏ శాఖలో వున్నా, ఏ స్టేషనులో వున్నా ఆ ప్రాంతంలోని గాయకుల చేత 'రాభీ'లలోని అనేక గేయాలను లలిత సంగీత కార్యక్రమాలలో పాడించాడు. అలాంటి కొన్ని పాటలను ఒక కాసెట్‌లోకి ఎక్కించి 1990 సెప్టెంబరు 19న విశాఖలో జరిగిన నా 80వ జన్మదినోత్సవ సందర్భంలో ఆ కాసెట్టును నాకు బహూకరించాడు.

''పని చేసే ప్రతి మనిషీ పారిజాత సుమమేనే'' అనే నా ''పైరు పాట''లోని వాక్యాన్ని తీసుకొని ఆ పేరుతో ఆకాశవాణి కార్మికుల కార్యక్రమంలో ఒక శీర్షికను నిర్వహించడానికి సిద్ధపడుతూ వున్నాడట. ఆ తరువాత తెలిసింది నాకా విషయం. కన్నీటిలో కలిసి కొట్టుకు పోయిందది.

భూలోక నందనంగా ప్రసిద్ధి కెక్కిన కోనసీమ లోని కందికుప్ప గ్రామం శాస్త్రి స్వస్థలం. ప్రసిద్ధ హరిజన నాయకుడుగా, అంబేడ్కరు అనుయాయిగా, శాసన సభ్యుడిగా కీర్తి గడించిన బొజ్జా అప్పలస్వామిగారి పెద్ద కొడుకు. సుప్రసిద్ధ దళిత జనోద్యమ నాయకుడు బొజ్జా తారకం గారి అన్న. మా కుటుంబానికి అనురాగ సర్వస్వం, ఆత్మీయుడు బొజ్జా కృష్ణశాస్త్రి.

బ్రహ్మ సమాజంలో పుట్టి పెరిగిన అప్పల స్వామిగారు ఆ మతానికి ఆస్థాన కవి వంటి వాడైన దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారి పేరును తన పెద్ద కొడుక్కి పెట్టుకొన్నారు. సారస్వత పరంగా సంగీత సాహిత్య సారాంశంగా ఎదిగిన వాడు ఈ బొజ్జా కృష్ణశాస్త్రి.

అట్టి కృష్ణశాస్త్రికి, "ఓ కవీ, కవి గనుక రవీ, నా ఎదలో మెదిలే దివీ" అంటూ 1959 నాటి అఖిల భారత తెలుగు రచయితల మహాసభలో తొలిసారిగా నన్ను చూచి, కౌగలించుకొని ఆనందబాష్పాలు రాల్చిన కృష్ణశాస్త్రికి, 1967 ప్రాంతంలో దామోదరం సంజీవయ్య గారి పార్లమెంటు ఎన్నికల కోసం కర్నూలు జిల్లాలో నాకు తోడుగా పర్యటించిన కృష్ణశాస్త్రికి ఈ గేయ కావ్య సంపుటిని అంకితం చేస్తున్నాను - ఆనంద బాష్పాలతో కాదు, ఆరని ఆర్తి అశ్రువులతో.

1991 జులై 1వ తేదీ రాత్రి 9 గంటల ప్రాంతంలో విశాఖలో స్కూటర్ ప్రమాదంలో ఆకస్మికంగా శాస్త్రి పోవడం - అదే రాత్రి 12-1 గం. ప్రాంతంలో నేను అంకితం గురించి ఆలోచిస్తూ ఈ పీఠిక వ్రాసుకొంటున్నప్పుడు తన గురించిన ఆలోచన రావడం నన్ను చాలా ఆశ్చర్య చకితుణ్ని చేసింది. ఇలాంటి అనుభవాలే గతంలో నాకు కొన్ని వున్నై. మా అమ్మ పోయినప్పుడు కూడా నాకు ఇలాగే జరిగింది.

శరీరం పోతే దానితో పాటు ఆత్మ కూడా పోతుందనీ, అది పరమాత్మలో కలిసిపోతుం దనీ సిద్ధాంతం చేసుకొన్న నాకు, ఇలాంటి అనుభవాలు మనస్సే పరమాత్మ అనే విషయంలో పరిశోధిస్తూ ఇంకా కొంచెం ముందుకు పోయే అవకాశం కలిగిస్తున్నై.

ఈ సందర్భంలో శాస్త్రి తల్లిదండ్రులు బొజ్జా మావుళ్ళమ్మ అప్పలస్వామిగార్లు, భార్య రాజేశ్వరి, సంతానం మమత, పావని, రాఖీ, రోహిత్‌లు, చెల్లెలు ఝాన్సీ, బావ

వెంకటేశ్వర్లు, తమ్ముడు తారకం, మరదలు డా. విజయభారతి – వీరందరి దుఃఖం లోనూ మా కుటుంబం కూడా పాలు పంచుకుంది.

శాస్త్రి ఒక మధు ఫలం. తాను ఎక్కడుంటే అక్కడ ఎంతో మంది మిత్రులు స్నేహ రసాస్వాదన చేస్తూ చుట్టూ మూగి వుండేవాళ్ళు. ఎంతో మందికి సహాయం చేసేవాడు. సలహా లిచ్చేవాడు. ఆకాశవాణిలో సంగీత సాహిత్య కార్యక్రమాలకు అవకాశాలు కల్పించేవాడు. విశాఖలోని సంగీత సాహిత్య సరస్వతులైన అంధ సోదరీమణులు సత్యవాడ సిస్టర్స్‌ను ప్రోత్సహించిన పద్ధతి చూస్తే శాస్త్రి ఒక దివ్యమూర్తి అనిపించక తప్పదు.

– బోయి భీమన్న

జయ జయ జయ

జయ జయ జయ అంబేద్కర !
జయ దళిత జన స్వరా !
జయ మానవ మందారా !
జయ భారత భాస్కరా !

నవ భారత సంవిధాన
ధర్మ పథక నిర్మాతా !
భువి సమస్త పీడిత జన
దుఃఖశాంతి తథాగతా !

వేదాలను శోధించి
వేదాంతము నధిగమించి
మనిషి మనిషిగా బ్రతుకుటె
మహిత మన్న మహాశయా ॥

అస్పృశ్యత రూపుమాపి
అగ్ర అంత్య భేద ముడిపి !
నిష్కల భారత జాతికి
నీడయైన బోధిప్రియ ॥

జాతీయ సమైక్యానికి
మతాతీత రాజ్యానికి
ప్రజాస్వామ్య ధర్మానికి
ప్రాణమైన సంఘర్షీ ॥

జగతికి స్వేచ్ఛా సమతా
సౌభ్రాత్రములను కూర్పగ
జన్మ మెల్ల పోరాడిన
జనగణ విప్లవ యోద్ధా ॥

అంధకారమున పుట్టి
అవనికి దీపము పెట్టి
పంకమును మథించి మహికి
పరిమళ మొసగిన సూరీ ॥

రాళ్ళకు జీవము పోసి
మ్రోళ్ళను చిగురింప జేసి,
మట్టి నుండి మానవులను
మలచిన కారణజన్మా ॥

2. అంబేద్కరా, నీవు

అంబేద్కరా, నీవు అవతరించిన నూరు
వత్సరాలకు వచ్చె నవకాంతి !
ఏమిటా కాంతి ? ఏమా నవోదయం ?
అందర కొకే న్యాయ మన్న జ్ఞానోదయం !

న్యాయ మన నేమి ? మానవు లందరును సమా
నముగ బ్రతికే జన్మహక్కు !
జన్మహ క్కన నేమి ? శాంతి సౌఖ్యము లంద
రకు పంచి యిడు వేద బుక్కు !

దేశమున కొక జాతి, జాతి కొకటే నీతి,
నీతి అందరి కొక్కటే ;
ఒకడి కొక నీతి, మరియొకడికి మరొక నీతి
తగ దన్న మేధావి మేటీ !

ఏక భారత పూర్ణ జాతిని అ
నేక వర్ణాలుగా చీల్చి
వర్ణమున కొక న్యాయమని, న్యాయమును కూడ
వ్రయ్యలుగ జేసి రానాటి దుశ్శాసకులు !

నవ్య భారత రాజ్య రాజ్యాంగమును వ్రాసి,
న్యాయ దేవత నుద్ధరించిన సువీరా !
సాంఘిక న్యాయమే న్యాయమని చెప్పి, వి
శ్వ శ్రేయసుడవైన అంబేద్కరా !

కుల మతమ్ముల భేదములు వద్దు, దేశ పౌ
రుల కెల్ల న్యాయ మొకటే అంటివి !
అందర కొకే న్యాయ మమలు పరచుటె బాధ
లన్నిటికి దివ్యౌషధ మ్మంటివి !

దళితులకు, బడుగు వర్గాలకే కాదు
మహిళలకు కూడ న్యాయము పంచి ఇచ్చితివి !
ఆధునిక ధర్మ స్వరూపా ! నవ భార
తాభ్యుదయ జాతి ప్రదీపా !

3. పాడుకొందు నీ

పాడుకొందు నీ సాహస విజయాలను
పరవశింతు నీ లక్ష్య పదాలను ॥

నీ మూర్తిని ఎదలో దాచుకొని
నీ మూర్తిని కనుల కద్దుకొని
నీ మూర్తిని ఎదుట నిల్పుకొని
నీ మూర్తికి దీపం పెట్టుకొని ॥

గుండ్రబల్ల సభలో నీ
గుండె చీల్చి చూపావు,
పూనా ఒప్పందంలో
పురుషోత్తము డైనావు ॥

నీటి కొరకు, నేల కొరకు
నీటుగ బ్రతుకుట కొరకు
దళిత జనోన్నతి కొరకు
ధర్మాభ్యుదయం కొరకు ॥

4. గొంతెత్తి నీ పాట

గొంతెత్తి నీ పాట వినిపింతునా ?
గంతేసి నీ బాట నడిపింతునా ?

భరత భూమికి సుప్ర
భాత మైనావు,
దళిత జాతికి వసం
త స్వామి పైనావు ॥

అంటరాని తనంపు
కంటక వ్యథ లోర్చి,
మా గుండె గాయాలు
మాన్పి రక్షించావు ॥

విజ్ఞాన పథములో
వేగు జుక్కవు నీవు,
అభ్యుదయ యాత్రలో
ఆదర్శ రవి నీవు ॥

5. వాల్మీకికి వారసుడా

వాల్మీకికి వారసుడా !
వ్యాసుడి వంశం వాడా !
అభినుతింతు నిను, ధీరా !
అన్నా, అంబేడ్కరా !

భారత రామాయణాలు
ప్రస్థాన త్రయం వంటి
రచనలతో పోల్చదగిన
రాజ్యాంగం నిర్మించిన ॥

జాతిని శిథిలం చేసే
నీతులను నిరోధించి
సర్వుల కొకటే న్యాయం
చట్టబద్ధ మొనరించిన ॥

ప్రాచీన సనాతన భా
రత సంస్కృతి సర్వం ఏ
కైక ప్రతినిధిగా నిను
మా కొసగిన మహనీయుడ ॥

6. మనసు నిండా

మనసు నిండా స్వజనమే
మమత నిండ స్వదేశమే !
అమెరికాలో చదివినా
ఆంగ్ల భూమిలో విరిసినా
ఎన్ని రచనలు చేసినా
ఎంత పరిశోధించినా ॥

శూద్రు లెవ రంటివి ! అస్పృ
శ్యులకు గతమే దంటివి !
కుల మతాలకు హేతువైన
కుట్రలను పట్టి చూపితివి ॥

రక్త పరీక్షల ద్వారా
వ్యక్తమైన సత్య మిదే-
బ్రేమ్మడికీ, దళితుడికీ
భేదం లే దంటివి ॥

పాకిస్తాన్ గ్రంథ రచన చేసి
భారత్ కొక లక్ష్య మొసగినావు,
కుల నిర్మూలన గ్రంథం వ్రాసి
కువల యాధిపత్యమె ఇడినావు ॥

స్వతంత్ర భారత మాతను
స్వరాజ్యాంగ రథ నేతను జేసి,
జాతిని సమైక్య పరచిన వీరా !
జయ భీమా, అంబేద్కరా ! ॥

7. నమస్తే మహావీర

నమస్తే మహావీర, అంబేడ్కరా !
నమస్తే, నమస్తే, నమస్తే !
నమస్తే ప్రజా నాయ కాగ్రేసరా !
నమస్తే, నమస్తే, నమస్తే ॥

దళిత జాతులలో జనించి, సర్వ
ధర్మ శాస్త్రము లభ్యసించి,
అంత్యాగ్ర జన భేద మన్యాయ మన్నావు
న్యాయ మేదో తెలిపినావు ॥

ఐకమత్యము లేక, అక్షరాస్యత లేక
మేక మందగ నున్న జాతిని
పులి పిల్లలుగ తీర్చి వెలుగు చూపిన ధీర !
పూరుషోత్తమ శక్తి ధారా ॥

8. తాక రాకు

తాక రాకు, తాక రాకు
తాక రాకు రా !
　　అంటరాని వాడవురా,
　　ఆ మాత్రం తెలియదురా ?

బడిలో కొత్తగా చేరిన
బడుగా ! దూరం, దూరం !
　　పై కులాల అబ్బాయిల
　　బెంచీ లవి, ముట్టబోకు !

వెలిగా అట కూర్చో, మహా
వేదాలను చదివేవా ?
　　మహా రంటె మహా హరుడా ?
　　అహం బుద్ధ సిద్ధార్థుడ ?

9. చదువుతా, చదువుతా

చదువుతా ! చదువుతా ! చదువుతా !
జగతిని గల చదువు లెల్ల చదువుతా !

అంటరాని అ ఆ లను
చదవరాని శాస్త్రాలను
వినగూడని వేదాలను
కనగూడని కావ్యాలను ॥

అంతేనా? ఈ చదువుల
అంతం చూస్తా, నేస్తం !
భారతీయతనె కాదు
ప్రపంచాన్నె చదివేస్తా ॥

నను దూరంగా నెట్టే
నిను దూరంగా తరుముత !
మనుజుని వెలిబెట్టే నీ
దనుజుని నిర్మూలిస్తా ॥

10. నిన్ను కొట్టినారా

నిన్ను కొట్టినారా ?
చిన్నారి పనియు తలపక ॥

నోరెండుక పోయి బావి
నీరు చేదుకొన్నావని,
నీరు పోయు వా డొకడే
నిఖి లేశ్వరు డని తెలియక ॥

నీరు, నిప్పు, నేల, గాలి
నింగి ఎల్ల దేవతలుగ
కొలచే హైందవికి వార
సుల మను జ్ఞానము లేక ॥

మనిషిని వెలిబెట్టుట దే
వుని వెలిబెట్టుటే యని
బోధించే ధర్మ శాస్త్ర
ముల నెరుగని కుల మూర్ఖులు ॥

11. బాబూ అంబేడ్కరా

బాబూ, అంబేడ్కరా !
బాధపడకురా !
ఎచ్చట కూర్చున్న నేమి
అచ్చర మొకటే కదరా ? ॥

సర్వులు సములై జీవిం
చా లన్నది మన మతము,
మతమును తన స్వార్థానికి
మలిపె నేటి కులతత్వము ॥

రాజస తామస గుణ వా
రసులు నేటి సవర్ణులు,
ఋషివై ఈ దళితుల ర
క్షింతువులే చింతించకు ॥

12. నీ నామము

నీ నామము
నిఖిల జనోద్ధారకము ॥

పతిత జనావళిని – పై
పైకెత్తే యంత్రము,
దరిద్ర నారాయణులకు
తారక మంత్రము ॥

అసమత్వం తొలగించే
ఆకలి నిర్మూలించే
సాహస కరవాలము,
సమైక్యతా పటాలము ॥

జాతి దాస్య తమో హరా !
జ్ఞానాంకుర సుధాకరా !
బహుజన సంక్షేమ కరా !
భారత భాస్కరా ॥

13. ఐన వాడికి

ఐనవాడికి చింపిరాకు
కాని వాడికి పసిడి రేకు
వేసి వడ్డించు రా
కాసి కాలము వచ్చె –
స్వాతంత్ర్య భారతీ !
సహనావ వతు !

ఎంత కాలం సహన ముందువా ?
చింత ఎన్నడు తీరు నందువా ?
కాల కర్మలు కూడి
కలిసి వచ్చేదాక
ఉద్విగ్న భారతీ !
ఓర్చుకోవమ్మా !

వోట్ల సంతకు నిన్ను తోలేరా ?
నోట్ల కట్లకు అమ్మ జూపేరా ?
పోదురు దురోదరులు
నీదె విజయము తుదకు,
ఆత్మ విద్యకు నీవె మాతవు, విలువ
లన్నిటికి నీవే ప్రదాతవు !

14. లేవండి లేవండి

లేవండి, లేవండి అన్నదమ్ముల్లార !
రారండి, రారండి అక్క చెల్లెళ్ళార ॥

అంటరాని తనాన్ని
అంత మొనరిద్దాము,
కుల భేద రాక్షసిని
కూల్చి పారేద్దాము ॥

ఒక దేశ మొక జాతి
ఒక న్యాయ మొక నీతి
అమలు జరిగే దాక
సమర మొనరిద్దాము ॥

మనుషు లెవ రెవరైన
మట్టి ఒకటే నుండి,
మట్టి మర్యాదకై
మన మందరేకమ్మై ॥

మట్టిలో పుట్టాము
మట్టికై బ్రతికేము,
మన మట్టె మన దేశ
మాతయౌ నుండీ ॥

డబ్బుకో డాబుకో
అధికార పదవికో
దేశమును దోచుకొను
ఆశ పోతుల నణచ ॥

15. వదులుకోము

వదులుకోము, వదులుకోము,
మా హక్కులు వదులుకోము !
భూమి పుత్రులము మేము
భీమ సేనులము మేము ॥

అంటరాని తన మింకా
ఉంటే, అది తొలగాలి,
కులతత్వం సమసిపోయి
కలిసి బ్రతకగలగాలి ॥

పిరికితనం వదలాలి
పురుషత్వం ఎదగాలి,
భయం లేని అంబేడ్కరు
బాటసారులం మేము ॥

సమ సమాజ నిర్మాణ
శ్రామికులం మేము,
నవ భారత విజయోత్సవ
నాయకులం మేము ॥

16. ఎడ్యుకేట్

ఎడ్యుకేట్, ఆర్గనైజ్, ఏజిటేట్
ఎరుక పరచు, ఏక పరచు, ఎదిరించు
బోధించు, సంఘటించు, పోరాడు
పోరాడక తెగవురా సంకెళ్ళు !
ఎవరా పలికేవారు?
ఇంకెవ్వరు? అంబేడ్కరు ॥

మేకనైతే చంపుకు తింటారు, అదే
సింహమైతె వినయంతో పూజిస్తారు !
మనిషి స్వభావం తెలిసి మసులుకో,
మగటిమితో మును ముందుకు సాగిపో !
ఎవరా పలికేవారు ?
ఇంకెవ్వరు, అంబేడ్కరు !

అడుక్కుంటె దొరికేది ఎంగిలి
అదలిస్తే లభించేది అధికారం,
పదవులలో ఏముంటది మిగిలి?
పవర్ కొరకు పోరాడర, నేస్తం !
ఎవరా పలికేవారు ?
ఇంకెవ్వరు, అంబేడ్కరు !

నీ ఆదర్శమె నీ వ్యక్తిత్వం
నీ గమ్యమె నీ జీవిత విజయం,
పదవుల రంభలను లక్ష్యపెట్టకు !
ప్రజాసేవలో వెనకడుగేయకు !
ఎవరా పలికేవారు ?
ఇంకెవ్వరు, అంబేడ్కరు !

అందరితో సమానంగ బ్రతుకుట నీ హక్కు
హక్కెంతటి చిన్నదైన గాని వదులుకోకు,
ఆత్మ గౌరవం కోసం అసువులైన పోనీ
అవినీతిని నరికేదే అమృత కహాని !
ఎవరా పలికేవారు ?
ఇంకెవ్వరు, అంబేడ్కరు !

17. పితరులు

పితరులు భీమా బాయీ, రాంజీ
మీరా బాయీ మేనత్త,
అన్నలు బలరాం, ఆనంద్రావు
అక్కలు మంజుల, లక్ష్మి

మాన్యులు కేలూస్కరు, కేటాస్కరు
విద్యా దాత బరోడా నేత,
ప్రేమ సతులు ఆదర్శ గృహిణులు
రమా బాయి, సబితా

అభిమానులు, మిత్రులు, బాంధవులు
అసంఖ్యాకుల శుభాకాంక్షలతో
ధర్మం కోసం పోరాడితివి !
దళిత జనోద్ధారకుడ వైతివి !

త్రిస్థాయికి నా గొంతు పెంచి కీ
ర్తింతు నిన్ను పాటలతో,
పూర్ణ భారత విరాట్ అవతారా !
పురుషోత్తమ అంబేడ్కరా !

18. అంబేడ్కరా నీవు

అంబేడ్కరా, నీవు
అవతరించక పోతె
ఈ మూగ జీవాలు
ఏ నీడ చేరేను ?

అంబేడ్కరా, నీవు
అవతరించక పోతె
మంటి పెల్లల మేము
మణులు కాగలిగేమ ?

అంబేడ్కరా, నీవు
అవతరించక పోతె
ఎద్దులము మే మెట్లు
పెద్ద పులు లయ్యేము ?

అంబేడ్కరా, నీవు
అవతరించక పోతె
మము మేము తెలుసుకొని
మనుషులై బ్రతికేమ ?

19. శిష్టు లనీ

శిష్టు లనీ - దుష్టు లనీ
జీవులు రెండే వర్గములు,
శిష్టుల రక్షించుట దైవీయం
దుష్టుల దండించుట కర్తవ్యం

క్రూర జంతువులు దురాక్రమణకై
గోముఖములతో వస్తారు,
భుజ బలమున్నా లేకున్నా
బుద్ధి బలం నీ కుండా లన్నా !

బ్రతుకుటకై పోరాడక తప్పదు,
బలాధిక్యుడే బ్రతికేను,
సహజ సత్యమిది, సమర కేళిలో
స్వంత శక్తి చూపా లన్నా !

దుష్టుల ద్రుంచి, శిష్టుల బెంచి
కష్ట నష్టముల నధిగమించుచు
మానవతకు మాన్యత కల్పించే
మానవుడే పురుషోత్తము డన్నా !

20. తన దన్నది లేనివాడు

తన దన్నది లేనివాడు
మనుజులలో లెక్క కాడు !

ఎంత చిన్నదైనా, అది
గృహ మైనా గుడిసె యైన,
సొంత మైన దేదో వి
శ్రాంతి కొఱకు కావలయును !!

మానవ ప్రగతికి స్వేచ్ఛే
మార్గ దర్శి, నేస్తం !
స్వేచ్ఛకు మూలం తన యజ
మాని తానె అను భావం !!

తన సొంతం తన బ్రతుకు
తన ఇష్టం తన కదలిక,
తనకు తానె దేవుడ నను
తలపే పరమానందం !!

21. లోకజ్ఞత

లోకజ్ఞత ఎంతున్నా
లోపల వెలు గుండాలి,
పాల రాతి మేడైనా
వాకిట లైటుండాలి ॥

భారత రత్నమె యైనా
హారతి వెలు గివ్వాలి,
పాల కడలి పడక గదియు
ప్రాణ రుచిర మవ్వాలి ॥

దేశ నేతా, లోక దూతా
తిరిపె మెత్తు విశ్వదాతా
గుండె గుడిని దీప మిడక
గుడ్డి బ్రతుకె బ్రతకాలి ॥

22. అఖిల భారత

అఖిల భారత శరీరపు
ఆత్మ ఒక్కటే,
    అవయవ లోపము లుంటే
    ఔషధాలు కల వెన్నో !

అస్పృశ్యత క్షయ రోగం
కుల విభజన కేన్సరు,
    వీటిని నిర్మూలింప
    వెలసిన డాక్టరు వీవు !

డాక్టరు చేతిని కొరికే
మూర్ఖ రోగి మా జాతి !
    ఆపరేషనుకె పూని
    అసువులు నిల్పితి వందుకె ॥

23. పదునాలుగు

పదు నాలుగు గుండెలతో
పదు నాలుగు పుట్టెనే !
తేదీతో భుజం కలిపి
మేధావి జనించెనే !

ఏప్రెలు పదునాలుగు
ఇను డుదయించిన రోజు,
సౌరమాన సంవత్సర
సంపద కతడే రాజు !

పరమ శివుడు పుట్టిన దది
పదునాలుగు శివరాత్రి,
నరహింసకు తుది రోజది
నరక చతుర్దశి !

పదు నాలుగు లోకాలకు
పండితు డంబేద్కరు,
సర్వ మానవుల సమతా
శాసకు డంబేద్కరు !

24. సాంఘిక న్యాయం

సాంఘిక న్యాయం,
సంస్కృతీ ప్రబుద్ధత్వం,
ఆర్థిక సమత, ప్రభు
త్వాధికార ఘనత-
అవని కెల్ల ఇవి నాలుగె
అంబేడ్కరిజం !

ఏ జాతికి ఆ జాతే
ఇష్టం తన ఇష్టం,
మా భారత జాతి విశ్వ
మనీషకే అదృష్టం !
బుద్ధం శరణం అంటే
బుద్ధికి శరణం, అంతే !

దళితులార ! స్మృతి పన్నగ
దష్టులార ! జడులారా !
మేల్కొండిర ! మీరు గనక
మేల్కొంటే, భువియే దివి !
ఆ పలికే దెవరు ?
అంబేద్కరు ! అంబేద్కరు !

25. భీమం శరణం

భీమం శరణం గచ్ఛామి
బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి
ధర్మం శరణం గచ్ఛామి ॥

భీమం అంటే అంబేడ్కరిజం
బుద్ధం అంటే జ్ఞానోదయం
ధర్మం అంటే సహజాభ్యుదయం
త్రిపదా గాయత్రియె మానవత ॥

సూర్య తేజమున, సూర్య శక్తి గల
ధైర్య వీర్య మానవతే భీమం,
తీవ్ర మౌఢ్యమును నిర్మూలించే
తీక్ష్ణ జ్యోతియె బుద్ధం ॥

దేశ పౌరు లందరికీ ఒకటే
శాసన ముండుట ధర్మం,
మతాతీత రాజ్యములో మతముల
మతలబు లుండుట స్వార్థం ॥

26. దేవు డెవరైన నేమి

దేవు డెవరైన నేమీ ? దేవ మం
దిర మెవరిదైన నేమీ ?

దేవు డున్నా డన్న
భావమే నీకుంటె,
పరమేశ్వరుని పట్ల
భక్తి నీ కుంటే ?

ఏ భాష వాడవో
ఏ పేర పిలిచినా,
ఏ దేశ వాసివో
ఎటుకేసి మొక్కినా ॥

మత బోధ లెన్నైన
మనిషి మనుగడకే,
మనుగడకు తుది విందు
మందార మధువే ॥

27. అధునాతన

అధునాతన భరత జాతి త్రిమూర్తులు
అంబేడ్కరు, పటేలు, గాంధీజీలు ॥

స్వాతంత్ర్యం తెచ్చె నొకరు,
సమగ్రతను నిల్పె నొకరు,
అస్తిత్వం చెడకుండా
ఆత్మను కాపాడె నొకరు ॥

సమ కాలీనులు కనుక
సంప్రదించు కోవచ్చు,
దారులు వేర్వేరు కనుక
తగాదాలు పడవచ్చు ॥

అందరిలో అంబేడ్కరె
ఆర్త జనావనుడు,
అందరికీ వందన మిడి
అనుసరిస్త మంబేడ్కరు ॥

28. ఇటు రండిటు రండి

ఇటు రం డిటు రండి !
ఇదిగో అంబేడ్కరిజం !
మానవతా మత మండీ,
మహి కంతకు హిత మండి ॥

అస్పృశ్యత తొలగ కుండ
హైందవ మిల నిలవదండీ,
సడల దేని కుల తత్వం
జాతీయత వెలయ దండి ॥

ఒక దేశం, ఒక జాతి
ఒక నీతి, ఒక నియమం,
అందర కొకటే న్యాయం
అమలు జరగ వలెనండి ॥

దేశ మంటె మనుషులె కాదండీ,
దేశ మంటె పుట్టిన మట్టి సుమండీ !
పుట్టు మట్టి ఫలితార్థమె
పురుషోత్తమ తత్వ మండి ॥

సమ సమాజ నిర్మాణమె
సర్వ జన శ్రేయం,
శ్రేయో రాజ్యమే శాంత
జీవన సుఖ నిలయ మండి ॥

29. నీ ప్రతిభా

నీ ప్రతిభా సర్వ సమగ్రత
నిఖిలోర్విని అద్భుతం,
నీ దేశ భవిష్య దివ్య దృష్టి
వేదోత్తర పర్యాప్తం ॥

ఏది నిన్ను వెలివేసిన దౌష్ట్యమో – అది
హిందూత్వం కాబోదు, కాబోదు !
అస్పృశ్యత బ్రతికి వుంటె దేశంలో
హైందవం నశించు ననడె గాంధీజీ ?

హిందూ కులతత్వ రాక్షసత్వంపై – దం
డెత్తిన ఏకైక యోధుడవు,
భారత అస్తిత్వం కాపాడగా
బౌద్ధం గైకొన్న ప్రవక్తవు ॥

30. సంస్కృతమును

సంస్కృతమును చదివితివి, వైదిక
సత్తా గుర్తించితివి,
స్మృతులు మొదలు హైందవ సంస్కృతిలో
పతనము గమనించితివి !

కుల రోగము మాన్పుకొని, స్వ
స్థులు కండని బోధించితివి !
దేశాభ్యున్నతికై బుద్ధుని వలె
తిరుగుబాటు చేసితివి !

కర్కశమతులను లెక్క చేయక
కాంగ్రెసు పిలుపును మన్నించితివి !
రాజ్యాంగము నిర్మించితివి, భా
రత రత్నమవై వెల్గితివి !

31. ఆధునాతన

అధునాతన భారతీయ చరిత్రలో
అంబేద్కర ! నీ వొక్కడివే !
మానవులకు ఆదర్శ మూర్తివి
మార్గ దర్శకుడ వొక్కడివే ॥

అవసరమున అధికార పీఠమును
అధిరోహించిన శక్తి శాలివి,
నీ ఇష్టం సాగని తక్షణం – పదవికి
నీళ్ళు వదలి బైటపడిన త్యాగశీలివి ॥

హేతు బద్ధములు కాని
హిందూ కుల భేదాలను
మార్చలేని నిరాశతో
మతం మార్చుకోవలసిన ॥

స్వమత ద్వేషము, పరమత
సహనము గల హిందూత్వం
మతమా అని ప్రశ్నించిన
మానవతా ప్రవక్తవు ॥

32. బ్రతకడమే ముఖ్యమా

బ్రతకడమే ముఖ్యమా
బానిస బ్రతుకైన గాని ?
మేక బ్రతుకు బ్రతుకేనా ?
మృగరాజువు కాలేవా ?

సృష్టికి మకుట ప్రాయం
మృగరాజే, మేక కాదు,
స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలతొ
శిర మెత్తుక బ్రతకాలి ॥

కాల్మొక్కే బాంచగ బహు
కాలం బతికే కంటే
క్షణమైనను అరుణోదయ
కళికగ వికసించాలి ॥

33. శాంతి భద్రతలె

శాంతి భద్రతలె మనిషికి
సర్వస్వం అనుకొంటే-
బానిసత్వమే భద్రత,
బాధ్యత లేమియె శాంతి ॥

ప్రతి మనిషీ ఏదో ఒక
ప్రతిభ కలిగి పుడతాడు,
ప్రాణాలను వెచ్చిస్తూ
ప్రతిభను పండిస్తాడు ॥

శాంతి భద్రతలు కాదోయ్ !
శౌర్య వీర్యములు ముఖ్యం,
నిద్ర కాదు సౌఖ్యం, నీ
ముద్ర పడా లన్నింటా ॥

34. చవుక దుకాణాలు

చవుక దుకాణాలలో
స్వాతంత్ర్యం లభించదు,
నిశ్శంకా సుఖ శాంతులు
నిరంత రాహత ఫలములు ॥

సాటి మనిషి కపకారం
చైడం అది హింస,
క్రౌర్యానికి తలవంచుట
కాదు అహింస ॥

దుష్టుల నిర్మూలించి
శిష్టుల రక్షించాలి,
"అసతో మా సద్గమయ"
అనే సూక్తి కర్థ మదే ॥

35. నీ దేవాలయములు

నీ దేవాలయములు
గ్రంథాలయములు,
నీవు కూర్చుకొనే సంపదలు
రక రకాల గ్రంథాలు ॥

నీ యజ్ఞం గ్రంథాలు
నీ దానం గ్రంథాలు
నీ తపస్సు గ్రంథాలయ
నిర్మాణ మధూషస్సు ॥

కొత్త కొత్త గ్రంథాలను
కొని చదువుట జ్ఞానం,
జ్ఞాన పథికుడవు నీవు
జ్ఞానేశ్వరుడవు నీవు ॥

36. ఏ చదువు

ఏ చదువు చదివినా
ఏ వృత్తి చేసినా,
ఎంత పై కెదిగినా
ఎంత ఆర్జించినా,
అందులో నీ జాతి
కర్ధ భాగం కలదు,
మరచి పోకోయీ ! పౌర
మర్యాద తెలుసుకోవోయీ !

నీ దేశ పౌరులు
నీ జాతి సోదరులు
నీ దోపిడీ వలన
నిరు పేద లవుతుంటె,
అందులో నీ పాప
మధిక భాగం కలదు,
మరచి పోకోయీ ! జాతి
మనుగడకు పీడ కాకోయీ !

తన దెల్ల నీ కొరకు
త్యాగ మొనరించిన
అంబేడ్కరుని పేరు
అతి పవిత్రము కదా ?
ఆ పేరు నంగడిలో
అమ్ముకొని బ్రతికేవ ?
మరచిపోకోయీ ! అరుంధతీ
మనుమడా ! మనిషి వగుమోయీ !

ధన కనకముల బరువు
తల మీద కెత్తుకొని
స్వర్గాని కెక్కుదువొ ?
నరకాన కూలుదువొ ?

మరచిపోకోయీ ! తగు మార్గ
మరసి ముందుకు సాగుమోయీ !

37. ఎవ రవయ్యా నీవు

ఎవరవయ్యా నీవు ? అంబేడ్కర !
ఎందుకు పుట్టావీ దేశంలో ?

వేల మంది సంస్కర్తలు పుట్టి
విఫలులైన ఈ దేశంలో
సఫల యత్నుడవు కాగల ననియే
జన్మించితివా, మహానుభావా ?

ఋగ్వేదంలో లేని కులాలను
ఋషు లొప్పని తరతమ భేదాలను
నిర్మూలించి భారత జాతిని
నిర్మల మొనరింపగ వచ్చితివా ?

వీర వంద్యము నీ సాహసము
తీరును గాక నీ అభిలాష,
ఎంత గాఢ తామసమ్మైనా నీ
కాంతి ముందు మనలేదు కదయ్యా !

38. తెలుసుకో

తెలుసుకో, తెలుసుకో
తెలుసుకొని మసులుకో !

మెదడు గల వారలే
పదవి గల వార్లై
దేశ కాలాలకు అ
ధీశ్వరులు కాగలరు ॥

కండ గల వారలే
దండ ధరులై నేల
పండిన సమస్తమును
దండుకొని తినగలరు ॥

మెదడు నుపయోగించి
పదవి సంపాదించు,
దండ కౌశలముతో
పండగలు చేసుకో ॥

39. ఎంత ఉన్నతి

ఎంత ఉన్నతి కెదిగినా వయ్యా !
అంబేడ్కరా,
ఎంత క్రిందిని బ్రోచినా వయ్యా !

ఎంత ఉన్నతి కెదిగినావు
ఎంత క్రిందిని బ్రోచినావు !
సూర్య చంద్రుల ఎత్తు నుంచి
సుప్త జీవుల లేపినావు ॥

హిమ గిరీశ్వర శిఖర మీవు
ఇందు శీతల కరుణ వీవు,
దిక్కు మాలిన బక్క ప్రాణుల
చక్క దిద్దిన గంగ వీవు ॥

కాసు విలువయు లేని మేము
కళ్లు సెత్తిన పెట్టుకొందుము,
ధర్మ సంస్థాపకుడ వీవు
దళిత జన సేవకుడ వైతివి ॥

40. ఏమనెనే

ఏ మనెనే ? ఏ మనెనే
అంబేడ్కరు డే మనెనే ?
జాతి సమైక్యం గురించి,
శాంతి సౌఖ్యముల గురించి ॥

అస్పృశ్యత పాటించుట
అవమానము మానవతకు,
ఎంత త్యాగమైన చేసి
అంతు తేల్చుకొం డనెనే ॥

కుల నిర్మూలన చేసి
బలవంతులు కండనెనే,
విషమమైన దెల్ల తుడిచి
పృథివి గెలుచుకొం డనెనే ॥

ఆర్థిక పుష్టిని మించి
అధికా రోద్ధతి మించి
ఆత్మజ్ఞానం గొప్పది
ఆదిత్యులు కండనెనే ॥

చదువుకొండి, అందరొకే
జట్టుగ నడవండీ,
విడిపోకండీ, మీదే
విజయం సుండీ అనెనే ॥

చీకటి నెదిరించ లేక
లోకము నని లాభ మేమి ?
సామర్థ్యమె జీవిత మను
సత్యము గుర్తించు డనెనే ॥

బలవంతు లదే రాజ్యం
బలహీనులు బానిస లగు,
బానిసలుగ బ్రతకనేల
బలవంతులె కండనెనే ॥

సోమరులకు లభించవు
సుఖ శాంతులు లోకములో
నిర్విరామ కృషి లోనే
సర్వస్వము కలదనెనే ॥

41. దాహముతో

దాహముతో నీళ్ళడిగిన మనిషికి
మురికి గుంట చూపిన సంస్కారం,
తొందరతో బండెక్కిన అర్తుని
కులము తెలిసి పడద్రోసిన శౌర్యం
నాదని నే నన గలనా ?
నాదని, మనిషిగ మనగలనా ?

నా దేవతలను చూడరాదని
నా మత గ్రంథము ముట్టరాదని
అక్షరాలనే నేర్వరాదని
నన్ను నిషేధించే గురువర్యులు
నా వారని నే నన గలనా ?
అని, నే మనిషిగ మనగలనా ?

నన్ను మనిషిగా చూడని మతము
నా దెట్లవుతది ? అది నా కెందుకు ?
నను తనలో చేర్చుకోని సంఘం
నన్నే రీతిగ ఉద్ధరిస్తది ?
నా కొక వ్యక్తిత్వం లేదా ?
నా అంతట నే మనలేనా ?

42. విశ్వాసం

విశ్వాసం మతం
విజ్ఞానం ఋతం,
విశ్వాసం ఊహోభయ జనితం
విజ్ఞానం వాస్తవాభ్యుదయం ॥

మతాచారములకు
మంత్రాంగం స్వార్థం,
స్వార్థాలకు మూలం అవిశ్వాసం
సైతానుకు దాసోహం ॥

దైవంపై విశ్వాసం గలవాడు
ధనముల నెందుకు దోచుకొంటాడు ?
ఏకేశ్వర తత్వము నమ్మిన వాడు
ఇతరుల నెందుకు ద్వేషిస్తాడు ?

హిందూ మతమే కాదు
ఏ మతమైనా ఒకటే,
మేకల మందల నేలే
మృగరాజుల దర్బారది ॥

43. నీ ఊహలు

నీ – ఊహలు అర్థం కావు
నీ – చేతలు వ్యర్థం కావు,
కాకా రవముల కాకులకు
ఆకటి కేకల మూకలకు ॥

దేశానికి స్వాతంత్ర్యం కోసం
తెల్ల దొరలతో పోరాడావు,
దీన దళిత జన హక్కుల కోసం
దేశి దొరల నెదిరించావు ॥

నమ్మ గూడదని తెలిసియు పూనా
సమ్మతి కొడబడినావు,
సాహసించి భారత రాజ్యాంగపు
సారథివై నిలిచావు ॥

పాడై పోయిన హిందూ మతమును
వీడిపోదు నన్నావు,
ఆ కుటుంబమే యౌ బౌద్ధానికి
ఆహ్వానము పలికావు ॥

కులాలు పోవాలంటూ పీడిత
కులాల జాగృతి కోరావు,
బ్రాహ్మణత్వమును ఖండిస్తూనే
బ్రహ్మ జ్ఞానిగ వెలిగావు ॥

44. నాద బిందు

నాద బిందు కలనా కలితము ఈ
నానా ప్రాణమయీ ప్రపంచము ॥

వేణు నాదమో, వీణా వాదము
పిక కూజితమో, ప్రియగళ రవమో
భిదురమైన కళ బిందురూపమై
విరిసినదే ఈ విశ్వానందము ॥

మృదు కలాపులకు నృత్యము నేర్పే
మేఘ దుందుభులు చాలవా?
సింహ గర్జనలు, జీవనార్తులు
చేతో ధర్మము లగునా ?॥

సృష్టి కోరికలు సౌఖ్య శాంతులు
ప్రకృతి ప్రణాళిక పరమ వికాసం,
అందుకె అంబేడ్కర నీ మూర్తిని
ఆలపింతు నొక నాద వేదముగ ॥

45. అంబేడ్కర నీ

అంబేడ్కర ! నీ అంతటి వాడు
పుట్టలేదు, మరి పుట్టగబోడు,
నీ సంకల్పము నెరవేరినచో
మానవత్వమే మాధవత్వమౌ ॥

ఏమిటి నీ సంకల్పం ?
ఇలలో మానవు లంద రొక్కటే
ఏ జాతైనా, ఏ మతమైనా
ఏ రంగైనా, ఏ వృత్తైనా ॥

సాంఘిక భేదము లుండ గూడదు,
సమానావకాశము లుండాలి,
ప్రతి పౌరుడికీ కూడు కొంప ని
ర్బంధంగా సమకూర్చాలి ॥

మనిషి మనిషిగా జీవించాలి
మనసు స్వేచ్ఛగా విహరించాలి
అభ్యున్నతి ఫల మెవరి కందినా
అనుభవ మందరిదీ కావాలి ॥

46. వ్యాసుని వంశం వాడా

వ్యాసుని వంశం వాడా
శ్రీ శుకు సంతతి వాడా,
పీడిత జను లే దిక్కున
పిలిచిన పలికే వాడా ॥

సత్యాగ్రహములు నడిపి
జడులకు చేతన మొసగి,
పౌరహక్కుల నిమిత్తం
పోరాడిన వీరుడా ॥

నిద్ర మాని చదువుటలో
నిష్ఠ పూని కదులుటలో
అందరి కాదర్శంగా
అందల మెక్కిన వాడా ॥

వేదాలను మథించి
విలువలు గ్రంథాల కెత్తి
మూక నాయకత్వం గొని
శోకం బాపిన రేడా ॥

47. నిను తలచి నంతనే

నిను తలచి నంతనే
నీరసము తొలగు,
నిను పిలిచి నంతనే
నిబ్బరము కలుగు ॥

నీ వ్రాత లొకటైన
నీ మాట లొకటైన
నోట నుంటే చాలు
ఓటమే లే దింక ॥

నీ ప్రతిమ నింటిలో
నీ మూర్తి నెడదలో
నిలుపు కొన్న నరుండు
నిర్భయుం డేనాడు ॥

దళితులకు నీ విడిన
ధైర్య మంతటిది
అజ్ఞులకు నీ విడిన
ప్రజ్ఞాన మంతటిది ॥

48. నిన్ను దేవుని జేసి

నిన్ను దేవుని జేసి
సన్నుతించుట కాదు,
నీవు చేసిన సేవె
నిన్ను నిత్యుని జేసె,
        నీవు గా కెవరయ్య, అంబేడ్కరా !
        నిన్ను లోకోద్ధర్త, అంబేడ్కరా ॥

ప్రతి నోట నీ పేరు
పా టగుట కాదు,
నీవు మీటిన ప్రజల
జీవాత్మ నాడి అది,
        నీవు గా కెవరయ్య, అంబేడ్కరా !
        నిన్ను లోకోద్ధర్త, అంబేడ్కరా ॥

నీ మూర్తి నింటింట
నిల్పి కొల్చుట కాదు,
నీ లక్ష్య ధర్మమే
బాలలై ప్రభవించె
　　నీవు గా కెవరయ్య, అంబేడ్కరా !
　　నిమ్న లోకోద్ధర్త, అంబేడ్కరా ॥

జై భీము లతో మేము
జగము నేలుట కాదు,
జగ మెల్ల నీ సర్వ
సమతయే వికసించె
　　నీవు గా కెవరయ్య, అంబేడ్కరా !
　　నిమ్న లోకోద్ధర్త, అంబేడ్కరా ॥

49. మతము మారి నంతనే

మతము మారి నంతనే
వెతలు తీరిపోవునా ?
ఆత్మ బలము చూపక
ఆర్తి తొలగి పోవునా ?

గుడిని మార్చినంతనే, దే
వుడును మారిపోవునా ?
దొరకు పేరు మారినా, భ
క్తునికి భజన తప్పునా ?

దిక్కు మాలి వేడక, ఏ
దేవుడైన కరుగునా ?
మత గురువుకు మొక్కక, తన
మడి దేవుడి కందునా ?

దేవుడు గల ప్రతి మతముకు
దేవాలయ ముండదా ?
సేవించక మనగలిగే
స్వేచ్ఛ మనిషి కున్నదా ?

మత మేదైనా గానీ
గత మేదైనా గానీ
మనో బలము లేకుండా
మనిషి తరించునా ?

50. బ్రతక గల్గిన చాలు

బ్రతక గల్గిన చాలు మనిషి, లోక
బాంధవుడె అవుతాడు మనిషి ॥

ఒకరి నొక్కరు గిల్లి కజ్జాలు పడకుండ
ఒకరి నొక్కరు దోచుకోకుండా,
ఒకరి నొక్కరు త్రోచుకొని బోర్ల పడకుండ
ఒకరి నొక్కరు చంపుకోకుండా ॥

మనిషి మనిషిని చేరి వంచించకుండా
మనిషి మనిషిని నమ్మి చెడకుండా,
మనిషి మనిషితో కూటికై పోటి పడకుండ
మనిషి దారికి మనిషి అడ్డుపడకుండా ॥

స్వర్ణ మొకటే, భూషణము లనేకములన్న
వాస్తవమ్మును మరచిపోకుండా,
స్వార్థ వాగుర లోన పడకుండా,
స్వపర భేదము లసలు లేకుండా ॥

51. యజమానులు మారినా

యజమానులు మారినా
నజరానా తప్పదురా,
ప్రభుత్వాలు మారినా
పన్నులు తప్పవురా ॥

పన్నులు తన్నులు తప్పుట
ప్రజలు మారినపుడేరా,
నిద్ర మునిగి ప్రజ లుంటే
నిశా చరులె రాజులురా ॥

నల్లమందు గంజాయిల
కల్లు తాగి అమ్ముకొన్న
వోట్ల మీద ఏముందీ ?
వొల్లకాటి గుర్తుందిర ॥

మనుగడ సుఖ శాంతులతో
కొనసాగా లని వుంటే
అడుగడుగున వికసిస్తూ
అభ్యుదయం నడపాలిర ॥

52. భారతీయుడ వీవు

భారతీయుడ వీవు, అంబేడ్కరా ! పూర్ణ
భరత వీరుడ వీవు, అంబేడ్కరా !

భారతీయుడ నేను, ఆద్యంతములు నేనె
భారతీయుడ నన్న వాడవు,
భారతీయుడు కాని వాడెవ్వ డీ దేశ
వాసి కా దగడన్న వాడవు ॥

కుల మతా తీతమౌ రాజ్యాన కులమతా
లకు తావు లేదన్న వాడవు,
మతమునే పట్టుకొని వ్రేలాడు వారలీ
క్షితి నుండ వలదన్న వాడవు ॥

నిమ్నోన్నత కులాల సమతయే జాతీయ
నిర్మాణ మగు నన్న వాడవు,
దళిత దీన ప్రజోద్ధరణమే ధర్మ సం
స్థాపన మ్మగు నన్నవాడవు ॥

53. పంచ భూతముల

పంచ భూతముల లోన
పృథివీ తత్వం నీవు,
పంచ ప్రాణముల లోన
ప్రాణ వాయువే నీవు ॥

పృధివే ఆధారం ఈ సృష్టికి,
పృధివికి ఆధారం పండించే వాడు,
పండించే దళితులకు ప్రాణం నీవు,
బ్రతికించే విలువలకు ప్రమాణం నీవు ॥

వర్ణ భేద దురాచార
పరిధికి వెలుపలి వాడవు,
పరిధిని చీల్చగల శక్తి
పరుడవు నీ వొక్కడివే ॥

బౌద్ధుడ వైనా గాని
భారతీయుడవె నీవు,
సమగ్రైక భరత జాతి
జనకుడ వౌదువు నీవు ॥

54. గట్టి వాడవు నీవు

గట్టివాడవు నీవు, అంబేడ్కరా !
కార్యవాదివి నీవు, అంబేడ్కరా !

వట్టి వాగ్దానాలు
వద్దు పొమ్మన్నావు,
ప్రగతి పథకా లములు
పరచ రమ్మన్నావు ॥

దేశ మనగా ఏక జాతీయులు
జాతి అనగా ఏక మార్గీయులు,
మార్గ మనగా ఏక
మర్యాద అన్నావు ॥

తొలి యుగాలలో భారతీయు లొక జాతి,
కులములుగ చీలీ శిథిల మైపోయారు,
కుల భేదములను నిర్మూలించక
తొలినాటి వైభవము రాదు సుమ్మన్నావు ॥

55. పుట్టిన ప్రతి మనిషి

పుట్టిన ప్రతి మనిషీ భూమి పుత్రుడే,
భూమాతను సేవించే మహిత చిత్తుడే ॥

భూగోళం ఒకటే,
భూలోకం ఒకటే,
భూమిని సేవించి పెంచు
బుద్ధి జీవు డొకడే ॥

దేవు డొకడె జీవేశ్వరు డంటూనే
జీవులు తినివేయు తమను తామే,
నరులు తాము బుద్ధి జీవులైతే
నరుకు కొందు రేలా తమలో తామే ? ॥

అవసరమును మించి సేకరించుట అన్యాయం
అంతా తమకే కావలె ననుకొనుట అధర్మం,
కర్షకుడే భూమాతకు ప్రథమ సేవకుడు
కృషి ఫలమున తొలి వాటా అతడిదే ॥

56. ఏదో ఒక కులం

ఏదో ఒక కులం రాజ్య
మేల జాల దిక,
అన్ని కులా లందలి మేధావి వీరులూ
ఐక్యమై సాగుదు రిక !

భుజ బలమూ, బుద్ధి బలం
భుజం భుజం కలుపుకొని
కుల శృంఖల త్రెంచుకొని
కోరికలను సాధించుట తప్ప దిక !

కోరిక లన నేమిటి ? ప్రజల
కోరిక లెటువంటివి ?
అందరికీ సమానంగ
అన్నం దొరకాలి మొదట ॥

అన్న కోశ మున్న ప్రాణు లందరికీ
అన్నమే ప్రధాన జన్మహక్కు,
అడ్డం వచ్చే వాడే కులమైనా
అంతరించి పోవుట తథ్యం ఇక ॥

57. ఎన్ని ముడులను విప్పినావు

ఎన్ని ముడులను విప్పినావు, నీవు
ఎన్ని దారులు తెరచినావు !

వేద భారత జాతి
మేధా ప్రవృత్తిలో
సరళ గమనము కొరకు
సమ జీవనము కొరకు ॥

సస్య భేదము లుండవచ్చు, అన్ని
సస్యముల బోషించు నీరొక్కటే,
ఆత్మ ఒకటే నన్న అమృత సూక్తిని మరచి
కుల వాగురల జిక్కుకొన్న మూర్ఖుల బ్రోవ ॥

జాతి మనుగడ ప్రధానమురా
స్వార్థ బుద్ధిని విడుచుకోరా
బోధిల్లరా అంచు
బోధి సత్వుని గూడి ॥

58. అంబేడ్కర

అంబేడ్కర, అంబేడ్కర
అంబేడ్కర అను, మనసా !
అగ్ర అంత్య భేద ముడిపి
అగ్ర గామి వగుము, మనస ॥

కుల తత్వం తొలగించి
కుల పోరాటములు మాన్పి
ఏక జాతి భారతులని
లోకానికి చూపు, మనస ॥

వృత్తి భేదములె కాని
వివిధ కులము లోకే జాతి,
స్వార్థ రాజకీయాలతొ
చంపకు జాతిని, మనసా ॥

మంచి చెడ్డ లన్నిటికీ
మనసే మూలం కనుక
ద్వేషాలను తుడిచి, ప్రేమ
ధీశాలివి కావె, మనస ॥

59. బ్రహ్మజ్ఞానం

బ్రహ్మ జ్ఞానం కలవాడేరా
బ్రాహ్మణు డంటే,
జ్ఞాన దీప మెపు డారినదో ఆ
క్షణమే పుట్టెను కులభేదాలు ॥

బ్రాహ్మణ మత మన్నది లే దిపుడు,
భారత మంతా హైందవమే,
పెత్తనాలకై పల్లెటూళ్ళలో
పీడింతురు దళితులను శూద్రులే ॥

కలిమి లేములే, గత గర్వాలే
కుల కలహాలకు హేతువులు,
కొట్టు కొంద్రు తములో తామే కడ
గొట్టు రెండు వర్గాల బానిసలు ॥

సర్వ మతాలూ సమానమే అ
జ్ఞానంలో, మోసంలో ;
మానవ లక్ష్యం మతం కాదురా,
మానవత్వమే కర్తవ్యంరా !

60. మత విశ్వాసాలు లేని

మత విశ్వాసాలు లేని హేతువాదివి, మరి
మత మెందుకు మార్చావు ?
మట్టిని మార్చా లనుకొన్న రైతువు,
మళ్ళీ మన మట్టే ఎందుకు కావా లన్నావు ?

పూల చెట్లు, ముళ్ళ పొదలు – మన
నేలలోనె కల వంటివి,
నేల విడిచి సామేలా ?
నిలిచి గెలుచుకో మంటివి ॥

నీతులు ఎక్కడ లేవు ?
నియమా లెవరికి లేవు?
మత పుష్పా లేవైనా
మన సొకటే సూత్రధారి ॥

మతం మార్పులో కూడా – దేశ
హితం మరువలేదు నీవు !
పుట్టిన మతమేదో అదే
మెట్టిన మతమూ కూడా ॥

61. అంబేద్కరిజం అంటే

అంబేద్కరిజం అంటే
ఇండియనిజమే,
ఇండియనిజ మంటె పౌరు
లెల్ల రొకటె అను నిజమే ॥

ఇండియాలొ పుట్టి పెరుగు
ఎల్లరు ఇండియనులే,
కులం మతం పేరు చెప్పు
కొని బ్రతుకుట నేరం ॥

హిందూ మత మన్నది కుల
కండూతికి నిలయ మైతె,
మతం వద్దు, కులం వద్దు
మనుషులు కండని చెప్పే ॥

కుల పోరాటాలు వద్దు
కులములె వద్దు,
స్వచ్ఛమైన మానవ సౌ
జన్యమె అంబేద్కరిజం ॥

62. భారతీయం

భారతీయం, భారతీయం
ప్రాణ ధర్మం భారతీయం ॥

బుద్ధ తత్వం భారతీయం
బుద్ధి సంస్కృతి భారతీయం
బుద్ధ చేతన, బుద్ధి వికాస
బోధి సత్వం భారతీయం ॥

వేద బుక్కుల విశ్వశక్తి
ఉపనిషత్తుల ఉజ్వలాత్మ
కావ్యముల రసరాగ దీప్తి
కలిసి పారే భారతీయం ॥

కులములుగ విడిపోక ముందు
కువలయాశ్వమె యైన శ్రేయం,
సమ సమాజ వ్యవస్థను ధ్యే
యముగ చూపిన భారతీయం ॥

63. కుల భేదములు

కుల భేదము లున్నంత కాలము
కుల పోరాటాల్ తప్పవురా !
కుల పోరాటాల్ తప్పాలంటే
కుల నిర్మూలనె మార్గంరా ॥

కుల నిర్మూలన హిందూ మతమున
కలలో మాటనుకొంటే
భారతీయు లందరును మొత్తముగ
బౌద్ధు లగుట క్షేమమురా ॥

ఒకటే జాతిగ కలిసి భారతీ
యులు సమైక్యమై నిలవక పోతే
జాతికి ఉనికే వుండదురా ! ఈ
సత్య మెరిగి వర్తించుమురా ॥

ఎపుడో బుద్ధుడు చెప్పిన మాటిది,
ఇపు డంబేద్కరు మరల చెప్పెరా !
సంకుచితత్వము విడిచి పెట్టరా !
సమ సమాజమై నిలిచి నడవరా ॥

64. నెనరున నిను

నెనరున నిను తలచే కొలదీ
నిను గూరిచి పాటలు వస్తున్నవి,
నిను గూరిచి పాడే కొలదీ
నిర్భయ చేతన వికసిస్తున్నది ॥

దళిత జనోద్ధారణకై వెలసిన
ధర్మ దేవతవు నీవు,
నిను గూరిచి పాడనిచో మానవ
నిర్వేదానికి ఫలమేదీ ?

కరుణారస పూరము నీ హృదయము
పురుషోత్తముడవు నీవు,
సర్వ సమత్వ నియంతవు నీవు
సౌజన్య ప్రకృతివి నీవు ॥

శాంతి భద్రతలు ధనికుల కేనా ?
శ్రమ జీవులు పౌరులు కారా ?
సమతా గీతాచార్యుడ వీవు,
స్వస్తిశ్రీ గాయకుడను నేను ॥

65. అట్టడుగుకు నెట్టబడిన

అట్టడుగుకు నెట్టబడిన వాళ్లు
అహింస ద్వారా పైకొస్తారా ?
పై కొస్తారని నమ్మావు,
ప్రజ్ఞానులు కమ్మన్నావు ॥

కలహ హేతువులు కులములె కనుక
కుల రహితులు కమ్మన్నావు,
హిందువు లంతా బౌద్ధు లైతె, లో
కేశ్వరత్వమే మన దన్నావు ॥

మతా తీతముగ బ్రతుకుట భువిలో
మనిషికి సాధ్యము కాదన్నావు,
బుద్ధి మంతమౌ మానవత్వమే
బౌద్ధ ధర్మ మన్నావు ॥

66. విశ్వశ్రేయం గోరిన

విశ్వ శ్రేయం గోరిన
వేద మతంరా మనది,
విశ్వైక్యం బోధించిన
విశ్వ మానవులం మనం ॥

పర మతాల నన్నిటినీ పరిశోధించిన అంబే
డ్కరు బౌద్ధమునే ఎన్నిక చేసెను,
అంబేడ్కరు కంటే మన
కధికం తెలుసా, సోదర ?

మతం దేనికైనా తన
మతస్థులే సోదరులు,
హిందువులకు మాత్రం నరు
లెల్లరు పరమాత్మీయులె ॥

అస్పృశ్యత, కుల జాడ్యం
అంతరించి పోతె – భా
రతీయమే ప్రబుద్ధమై
క్షితినే పాలించ దటర ?

67. ఘుజనీలకు

ఘుజనీలకు, ఘోరీలకు
కాల్మొక్కిన నిర్వీర్యులు
స్వమత దళిత సోదరులను
చంపుక తిను పులు లగుటకు
హేతు వేమి, సోదరా ?
హేతి చేత లేకరా !

శాంతి నినాదములు సాధు
జంతు ఆర్తనాదములు,
గోవ్యాఘ్ర కథానికలు
కుక్షింభర కవులవిరా !
పరువుగ బ్రతకా లంటే
పౌరుషమే మార్గంరా !

బ్రతుకు తెరువు ఏదైనా
పౌరుడ వందరి వలెనే,
పరువెత్తిన తరుమువాడె
తిరుగబడిన పారిపోవు,
మానవ స్వభావ మెరిగి
మంచిగ జీవించరా !

68. మత మేదో ఉంటుంది

మత మేదో వుంటుంది మనిషికి, ఏ
మత మైనా ఒకటేరా మనీషికి,
మత మేదైనా గానీ
మంచి చెడ్డ లొకటేరా ॥

ఎవడో ఊహిస్తా డొక దేవుడిని
ఎందరొ వట్టెస నమ్ముదు రతడిని,
ఆ అందరు కూడినదే మతంరా
అదే వారి సాముహిక రక్షణరా ॥

దళిత జనుల కంబేడ్కరు
ధర్మమె మత మన్నాడు,
బౌద్ధ ధర్మ మొకటేరా
భారతీయ మన్నాడు ॥

69. అద్వితీయ మనీషి

అద్వితీయ మనీషి వయ్యా !
అంబేద్కర ! నీ నుంచి అంబేద్కర శక మయ్యా ॥

రాజ గృహం వీడిన సిద్ధార్థుడు, నీ
రాజ గృహం చేరిన శరణార్థుడు !
త్రి శరణముల నుద్ధరించి
త్రికాలముల నలరించిన ॥

సిద్ధార్థుడి కంటే నీ
సిద్ధి గొప్పదయ్యా,
దళిత జనుల నుద్ధరించి
దారి చూపిన ప్రవక్తవు ॥

ఆత్మహత్యకు పాల్పడిన
హైందవమును కాపాడగ
చివరి దాక పోరాడిన
శ్రీమత్ భారత రత్నా ॥

70. ఎలా సహించాలి

ఎలా సహించాలి, ఈ
నేరాలు, ఘోరాలు ?
ఎందుకు సహించాలి ?

ప్రజ్ఞా, కరుణా, సమతా
పాటించా లన్నావు,
పాటించే వారి బట్టి
ప్రాణం దీసే దుష్టుల ?

కుల నిర్మూలన కోసం
దళితోద్ధారణ కోసం
నీవు చేసిన కృషి ఎల్ల
నిష్ఫలమై పోతుంటే ॥

అహింసతో పెద్ద పులుల
ఆదరించు మన్నావు,
బలులు గొనుచు రోజు రోజు
పులులు బలిసి పోతుంటే ॥

71. డబ్బు డబ్బు డబ్బు

డబ్బు డబ్బు డబ్బు, ఎవ
డబ్బ సొమ్ము డబ్బు ?
కార్మికులది డబ్బు,
కర్షకులది డబ్బు !

కార్మికులకు కాకుండా
కర్షకులకు లేకుండా
అధికంగా ఎవడి వద్ద డబ్బుంటే
ఆతడు ఆర్థిక దొంగ !

లంచాలూ, దొంగ
లాభాలూ
వ్యాపారపు మాఫియాలు
హత్యా రాజకీయాలు
డబ్బా అది ? కాదయ్యా !
జబ్బయ్యా జాతికి !

72. న్యాయం కావాలి

న్యాయం కావాలి మాకు
న్యాయం కావాలి,
అంబేడ్కరు సాక్షిగా
అన్యాయం తొలగాలి ॥

నా నీ భేదాలు లేక
నరు లందరు బ్రతకాలి
కులభేదపు విషనాగుల
కోరలు పీకెయ్యాలి ॥

తెలివితేట లెవ్వరికీ
కులము జూచి రావని
రుజు వవుతున్నా చూడని
గ్రుడ్డితనం పోవాలి ॥

భారత్ వ్యక్తిత్వముకై
బాబాసా బంబేడ్కరు
చేసిన త్యాగం యువజన
మీసం నవరించాలి ॥

73. ఎవరయ్యా హీరోలు

ఎవ రయ్యా హీరోలు ?
ఎందుకు హీరో పూజలు ?

ఏ అన్యాయము నెదిరించారు ?
ఏ దుర్మార్గము నదలించారు ?
ఏ విలువలు నిలబెట్టారు ?
ఏ విజయము సాధించారు ?

నాటకాలలో, వెండి తెరలపై
నాయక వేషులు హీరోలా ?
రాజకీయ రిగ్గింగులు చేసే
రౌడీ మూకలు హీరోలా ?

బస్సులు కాల్చి, రైళ్ళను కూల్చి
ప్రజలను దోచుకొనే తుంటరులా ?
తెల్లని పన్నీ పాలని నమ్మే
తెలిసీ తెలియని టీనేజరులా ?

కూటి కోసమై తోటి మానవుల
గొంతులు కోసే నాయకులా ?
పదవి కోసమై బడుగు వోటులను
బలి గొని బలిసే పెద్ద మనుషులా ?

నేల దున్ని తిండిని పండించే
హాలికులే హీరోలు,
జగతి కెల్ల సుఖశాంతులు గూర్చే
శ్రామికులే హీరోలు ॥

74. వినరా భారత వీరా

వినరా భారత వీరా !
విజయం మనదేరా !

భారత జాత్యాకాశం లోకి
బాబ సాహె బుదయించిన దాది
అంటరాని తన మంత రించెరా !
అందరి గుండెల వెలుగు నిండెరా ॥

బడిలో చదివే హక్కుకై
గుడిలో ఇచ్చే మొక్కుకై
అంబేడ్కరు పోరాడెరా !
అన్ని చిక్కులూ విచ్చెరా ॥

విదేశాలలో చదివెరా
విద్యల అవధులు చూచెరా
తిరిగి వచ్చి తన ప్రజల కష్టములు
తీర్పగ నడుము బిగించెరా ॥

లండను సభలో గుండ్రబల్ల కడ,
పూనా పేక్టుకు పూనుకొన్న యెడ,
గాంధిజీని గడగడ లాడించి
దళితుల పాలిటి దైవ మాయెరా ॥

ఆత్మోద్ధర్త వివేకానందుడు
స్వాతంత్ర్యోదయ భానుడు గాంధీ
ఏక దేశ నిర్మాత పటేలు
జాతి ఉనికికే పిత అంబేడ్కరు ॥

ఈ మహనీయులు నలుగురు లోన
హిందు జాతి అస్తిత్వం నిల్పిన
పురుషోత్తము డంబేడ్కరురా
బుద్ధ మాన్యు డంబేడ్కరురా ॥

అస్పృశ్యుడుగా పుట్టి
అస్పృశ్యత తలగొట్టి
విశ్వ మానవత పాద పీఠిపై
పెట్టిన వీరాంబేడ్కరు చరిత ॥

75. చదువుకో

చదువుకో, చదువుకో, చదువుకో !
చదువు కొన్న వాడె మనిషి ॥

మనిషి కనులు రెండైనా
మనసుకు చదువే కన్ను,
చదువు లేని వా డెంతటి
స్వామి యైన గుడ్డి వాడె ॥

చదువుకు సార్థక్యం కూర్చిన వా డంబేద్కరు
చదువుకు దర్పణమై నిల్చిన వా డంబేద్కరు
చదు వంటే డిగ్రీలే కాదోయీ !
చదు వంటే సంస్కారం, త్యాగం, మానవ సేవ ॥

మత మంటే పర లోకానికి మార్గం,
మనిషికి వలసిన దిక్కడి అస్తిత్వం,
ఇక్కడ నీ అస్తిత్వం నిలుపుకో !
అక్కడ నీ స్థానం నీ కుండునులే ॥

76. ప్రభుతా వృత్తీ

ప్రభుతా, వృత్తీ, ప్రమోదమూ
బ్రతుకు వెలుగులీ మూడూ ॥

ప్రభుత లేనిచో భద్రత లేదు
వృత్తి లేక అస్తిత్వమె లేదు,
ఎన్ని కల్గినా వెన్నెల లేక
వృత్తి భద్రతల కర్థము లేదు ॥

ఆర్థిక సమత, సాంఘిక న్యాయం
అందించేదే ప్రభుత,
అన్న పానములు వృత్తి తోడివి,
ఆనందం మానసిక స్వేచ్ఛ ॥

ఎన్నుకొన్న దే ప్రభుతైనా
ఇష్టమైన దే వృత్తైనా
పరమార్థం ఆనందం మనిషికి !
ప్రాణాయామమె పూర్ణానందం ॥

ఈ వెలుగులు నీలో వికసింప
ఈ దారిని మనిషిని నడిపింప
పాడుచుంటి నీ శతజయంతిలో
పంచమమున, అంబేద్కర ! కొనుమా ॥

77. నీ వొసగిన

నీ వొసగిన జాతీయ సమైక్యం
నిఖిల భారతీయం,
కుల మతాల కంటక కుటజాలకు
కుఠార సమవాయం ॥

అందరికీ నీ వొసగిన వోటు
అఖిల భారతీయతలో చోటు,
పూనా ఒప్పందంపై నీ వ్రాలు
మా నెలవుకు నీ విచ్చిన డాలు ॥

కాంగ్రెసుకు నీ వొసగిన సహకారం
చీకటిలో వెలిగించిన కర దీపం,
స్వతంత్ర భారత జాతికి నీ కానుక
సమగ్ర జాతీయతాభ్యుదయ నౌక ॥

78. ఎన్ని చట్టములు

ఎన్ని చట్టములు చేసెను లోక్‌సభ ?
ఎన్ని చట్టములు చేసె అసెంబ్లీల్ ?
అమలు జరిగినవి ఎన్ని ?
ఆరిపోయినవి ఎన్ని ?

మా పేరున కలవు రిజర్వేషనులు, కా
మందుల కడ కలవు వాటి తాళాలు !
మేకల గొర్రెల మందకు
మృగరాజులె కామందులు ॥

బ్రతుకు తెరువు పోరాటం సహజం,
బలమే పోరాటంలో విజయం !
విజయం కావాలంటే
వీరవహ్నౌ రగలాలి ॥

79. కులముల పేరున

కులముల పేరున విడిపోకు,
కుక్కలు చింపిన విస్తరి కాకు ॥

వృత్తుల పేరున వర్ణము లేర్పడి
విస్తరించినవి వందలుగా ;
వృత్తులు జాతికి బలవర్ధకములు
విచ్చు కత్తులుగ మార్చబోకు ॥

ఏక జాతి వాడవురా, నీ
దే కులమైనా ఒకటేరా !
వృక్ష లతాదు లనేకము లుండక
హృద్య మగునె రాజోద్యాన మైన ?

వ్యక్తుల విలువలు సరి సమానమే
వ్యక్తిత్వములే పేరు,
ఐకమత్యమే ఐశ్వర్యమురా !
ఐశ్వర్యమె లోకేశత్వమురా !

80. నీ కంటే చదువు కొన్న

నీ కంటే చదువు కొన్న
వారెందరు లేరు ?
నీవు కోరితే, ఉన్నత
పద వెందుకు రాదు ?

అన్నీ మా కోసం త్యా
గం చేసిన వీరా !
అందుకె మా ఈ అంజలి
గైకొను మంబేడ్కరా !

ఓజో వంతుడవు, లో
కోత్తర విద్వాంసుడవు,
ఆంగ్ల ప్రభుత నాశ్రయిస్తె
అందల మెక్కించేది !

దళితుల కోసం అంతా
త్యాగం చేసిన వీరా !
అందుకె మా ఈ అంజలి
అందుకో అంబేద్కర !

గాంధీతో పోరాడి
ఘన విజయం పొందావు,
అబలుల బ్రతుకుల కోసం
హక్కులు సాధించావు !

మన ప్రజల విముక్తి కొరకు
మత మార్గం చూపావు !
అందుకె మా భక్త్యంజలి
అందుకో, అంబేద్కర ॥

81. దళితుల నుద్ధరించని

దళితుల నుద్ధరించని
ధర్మం కుంటిది,
సమ ధర్మం పాటించని
సంఘం గుడ్డిది ॥

దళితుల శ్రమ శక్తి పిండి
తాగుతాడు పైవాడు,
కుంటి గుఱ్ఱ మెక్కి-
గుడ్డి స్వారి చేస్తాడు ॥

దేశానికి దళితులే
దిక్కౌదురు తుదకు,
దళితుల నవమానించుట
తగదు జాతి మనుగడకు ॥

82. ధనం, పదవి

ధనం, పదవి, అధికారం
ఘన సంపద లెన్నున్నా
సుఖ శాంతులు లేకుంటే
శూన్యం నర జీవితం ॥

కష్టార్జితమే సౌఖ్యం
కలిసి బ్రతుకుటే శాంతి,
శాంతి సౌఖ్యములె పౌరుష
జన జాతికి పరమార్థం ॥

విషముల విరుచుటకే ఏ
వీరు డవతరించినా,
ధర్మం నిలుపుటకే ఏ
ధమ్మ పదం వెలసినా ॥

83. నీవు చేసిన సూచన

నీవు చేసిన సూచన
జాతి దాస్య విమోచన ॥

చెరువు నీటికి పరిఖ లేదని
శివుని గూటికి పరిధి లేదని
ప్రతిఘటనతో రుజువు చేసి
ప్రజల శక్తికి పదును పెట్టి ॥

గుండ్రు బల్లపై లండను సభలో
గుద్ది నీవు చేసిన సూచన,
ఎఱ్ఱ వాడ జైలు నుంచి గాంధిని
హృదయ మిచ్చి రక్షించిన యోచన ॥

ప్రకృతి పురుష విశిష్ట మతిపై
పడతులకు సమ హక్కు లొసగుచు
వేద భారతి నుద్ధరించగ
మోద ఖేదము లనుభవించుచు ॥

అందరి దొకే దేశ మైనప్పుడు
అందరి కొకే న్యాయ మమలు జరగాలని
వాదించి, కాదన్న వారి నెదిరించి
అధికార పదవినే వదలి వేసిన త్యాగి ॥

అట నుంచి హిందువు నిటుకు రప్పించుమని
ఇట నుంచి ముస్లిముల నటుకు పంపించుమని
కాకుంటె నేల రక్తపు మడుగు లగుననీ
ఉభయులకు శాంతి లేకుండ పోయేననీ ॥

దేశ దాస్యం, జాతి దాస్యం
వర్గ దాస్యం, తొలగి పోవగ,
సర్వ తంత్ర స్వతంత్రంగా
జాతి ముందుకు సాగిపోవగా ॥

స్వతంత్ర భారత శక్తి ముద్రగా
సాధు సింహ సూచన,
ధీర శూర జాతీయ పతాకకు
ధర్మ చక్ర సూచన ॥

84. డప్పు కొడుతూ

డప్పు కొడుతూ, డాలు పడుతూ
నిప్పు గుండం తొక్కుకొంటూ
చిందు లేసీ, శిలువ మోసీ
చేర వస్తున్నాం బాబా !
చేర వస్తున్నాం !

సాంఘిక న్యాయం కోసం
సంపదలో సమభాగం కోసం
రాజకీయ అధికారం కోసం
రాజీ లేని పోరు సల్పుతూ ॥

ఊరి వెలుపలి, పూరి గుడిసెల
మారుమూలల బ్రతుకు లీడ్చే
బీద బిక్కుల మెల్ల కలిసి
భీమ సేనగ మోహరించి
సాగి వస్తున్నాం, బాబా !
జయము తెస్తున్నాం !

85. దళితులపై

దళితులపై కులము పేర
దండెత్తకురా,
నిదురించే సింహాలను
కదిలించకురా !

దళితు లనగ నెవరు ? నీ
దాయాదులురా,
విడిపోయిన వారు
వెనుక బడిన వారు ॥

జాతికి సంపద కూర్చే
శ్రమ జీవులు దళితులు,
దేశ సమగ్రతకు జీవ
దీపాలే దళితులు ॥

దీపాలను ఆర్పుకోకురా, వేద
దేవి బ్రతుకు చీకటి చేయకురా !
బహుజనులను వెలిబెట్టి
బ్రతక జాల దే జాతీ ॥

86. అందరకూ

అందరకూ అందవలసినది అన్నం,
అన్నం వంటిది మనిషికి న్యాయం !

అన్నం అందించుటలో
అన్యాయం తగ దన్నా !
అందరికీ జఠర మొకటె
ఆకలి ఒకటే నన్నా !

కుల భేదాలను బట్టి
కూడు కొలత లుంటాయా ?
నోరు లేని సోదరులకు
నూకల గంజే ప్రాప్తము ?

అక్రమ బల దర్పాలను పెంచుకొని
అజ్ఞానుల వోట్లు గుంజుకొని
పదవులలో కొలువు దీరి
ప్రజల దినుట తగ దన్నా !

87. మతాతీత రాజ్యంలో

మతాతీత రాజ్యంలో – మత
మైనార్టీలకు తావేదీ ?
మెజారిటీతో పౌరులందరూ
మేళవించి నడవాలి ॥

అధునాతన విజ్ఞానంలో – మూ
ఢాచారాలకు తావేదీ ?
ఎరగని స్వర్గం కోసం భూమిని
నరకం చేయుట మానాలి ॥

పుడమి కొకడె పోషకు డైనప్పుడు
పోరాటాలకు తావేదీ ?
అహంకారమును వీడి మానవుడు
అందరు తానై మెలగాలి ॥

88. అందరకు వోట్లిచ్చి

అందరకు వోట్లిచ్చినావు, రాజ్య
మఖిల జన భోజ్య మన్నావు !
కూరగాయల వోలె
బేరాలు సాగించి,
వోట్లమ్ముకొని బ్రతుకు
కోట్లాది గొర్రెలకు ॥

తెలివి కలిమీ లేని
దీనులకు వోట్లిచ్చి,
కామందు గద్దలను
గద్దె లెక్కించావు ॥

ఎడ్యుకేటెడ్ దళితు
లే పదవు లందున్న
అజ్ఞులౌ తమ ప్రజల
నాదుకోగల రని ॥

కోట్లు గల ప్రభువులే
వోట్లు కొనగల రనే
ఆధునిక రాజకీ
యము నూహ చేయవో ?

వోట్లిచ్చి సంతలో
వొదిలితే నేమౌను ?
తగిన ఆర్థిక స్థిర
త్వము నీయవలె కాదె ?

89. అంబేడ్కరా క్షమించు

అంబేడ్కరా, క్షమించు ! నీ
అడుగు దమ్ముల మేము, కరుణించు !

వయసొచ్చినట్టి ప్రతి వ్యక్తికీ వోట్లిచ్చి
మీ ఏలికల మీరె ఎన్నుకోండన్నావు !
నాయకుల పంచలలో నాటు సారా తాగి
వొళ్ళు మరచితిమి, వోట్లు అమ్మితిమి !

సారాయి మడుగులో ముంచి, మమ్ము
చచ్చినోళ్ళతో సమానించి,
రిగ్గింగుతో దొరలు
గద్దె లెక్కేరు !

బుద్ధి మాలిన దుక్కిటెడ్లము – ఎంత
బుద్ధుడైనా మార్చగలడా ?
నీ ఆశ పేరాశ కాగూడ దన్నా,
నా తప స్సందుకే నన్నా !

90. సంఘంలో దుష్టులు

సంఘంలో దుష్టులు ఉన్నంత కాలం – దాని
శాఖల్లో కూడా వుంటారు,
కాలుష్యం నదిలో ఉన్నంత కాలం – దాని
కాలువలకు కూడా అది పారును !

సస్యానికి తెగులు పట్టకుండ – దాని
సంరక్షణ బాధ్యత రైతుది,
రైతే బాధ్యతా రహితుడైతే – జాతి
రాతే తలక్రిందు లౌతది !

ఆతతాయిలను క్షమించ కోయీ !
అవినీతికి బలి కాకోయీ !
రాజకీయ రంభల కోసం – నీ
తేజ మార్పు కోకోయీ !

91. ఊరూరా

ఊరూరా నీ విగ్రహాలే ! జనత
నోరారా నీ కీర్తి గానాలే !
నీ ఉద్యమ గీతాలే
నీ త్యాగ నినాదాలే ॥

గుండ్రు బల్ల ప్రతిఘటనము
కొలను నీటి పోరాటము
దీన జనుల హక్కులకై
దీక్షా నిర్దేశంతో ॥

పరమోత్తమ సంవిధానముతో
భరతమాత కలంకారముగా
ఘన పరిశోధన పాండితితో – దళిత
జన సాహితి కాకృతిగా ॥

పట్టణాల నిండా, మా
పల్లెల నిండా
వీధి వీధి నింటింటా
విశ్వైక్యం బోధిస్తూ ॥

92. అక్షరాలు

అక్షరాలు తేవయ్యా – మాలో
అభిమానము వెలిగించుమయా !
దళిత జనోద్ధారక అంబేడ్కర
ధర్మ జ్యోతివి నీ వయ్యా !

ఏండ్ల కొలది బీండ్లై మా బ్రతుకులు
ఎదురు చూచుచున్నవి నీ కోసం,
దివ్యములౌ నీ హిత బోధలతో
ధీ శ్రీ పంటలు పండించు మయా !

చదువు కొండి ! సంఘటితులు కండి
స్వామ్యమ్ములకై పోరాడండి
లేవండీ అని ప్రతి నిత్యము మము
లేపే జీవన కోకిల వయ్యా !

93. సాంఘిక న్యాయం

సాంఘిక న్యాయం కావాలి
సములై యెల్లరు మెలగాలి,
తోటలోని ప్రతి మానవ వృక్షం
తోడు నీడగా యెదగాలి !

ఆర్థిక దాస్యం తొలగాలి
అందరు స్వేచ్ఛగ బ్రతకాలి,
అధికారంలో ఆధిక్యతలో
అందరికీ హక్కుండాలి ॥

భారత జనతోద్ధారణకై
విశ్వ ప్రజా సమైక్యతకై
అంబేడ్కరు చేసిన ఉద్బోధలు
ఆమని పూలై విరియాలి ॥

94. నీవు చేయని

నీవు చేయని త్యాగ మేదయ్యా ?
అంబేడ్కరయ్యా !
నీవు వ్రాయని జ్ఞాన మేదయ్యా ?

అంటరాని తనమ్ము బాపుడు
అగ్ర అంత్య విభేద ముడుపుడు
కుల వ్యవస్థను రూపుమాపుడు
కూర్మితో జీవించు డంటూ ॥

తెల్ల దొరలకు నచ్చజెప్పి
తెచ్చితివి ప్రత్యేక హక్కులు
హిందు సంఘు సమైక్య మెంచి
ఎర్రవాడకు ధారపోస్తివి ॥

ధర్మ వీరము బోధ చేసి
దళితులకు గమ్యమును చూపి
సర్వ సమతా రాజ్య రమ్మకై
శక్తి యుక్తులు పిండి పోసి ॥

95. దళిత భారత జనా

దళిత భారత జనావళి కేనా ?
ధాత్రి లోని దళితుల కందరకూ
మార్గ దర్శకుడ వీవయ్యా !
మాన్య శ్రీ అంబేద్కరా !

ఎక్కడ సాంఘిక న్యాయం లోపించెనో
ఎక్కడ ఆర్థిక వాస్యం తెగించెనో
అక్కడ నీ నామమె తారక మంత్రం !
అక్కడ నీ విధానమే నిదానం !

దళితులు పూర్వం – దుష్టుల
దాడికి బెదిరి పోయేరు,
ఇపుడు నీ పతాక కింద
ఎదిరించే యోధు లైరి !

96. ఎన్ని చదువులు

ఎన్ని చదువులు చదివినావు,
అంబేడ్కరా, నీవు
ఎన్ని రచనలు చేసినావు ॥

ఇలలోన గల చదువు
లెల్ల చదివావు
ఎల్లెడల మానవుని
హితమె కనినావు ॥

దళితు లని, ద్రవిడు లని
ఆర్యులు అనార్యులని
మక్తాలు లేవు అన్నావు, నరుల
రక్తాలు పోల్చి చూపావు ॥

మనిషి మనిషికి నడుమ
మత భేద మేమిరా ?
మూఢ విశ్వాసాలు
వీడరా అన్నావు ॥

97. కూడు గుడ్డ కొంప

కూడు గుడ్డ కొంప - ఈ
మూడే మా కోరికలు,
ఇవి కూడా తీరకుంటె
ఎట్లా చచ్చేది రా ?

హృదయం తెలిపే పాటి
చదువైనా రాకుండా
తల నొప్పిని తొలగించే
తైలమైన లేకుండా
హీనంగా దీనంగా
ఎట్లా చచ్చేది రా ?

రక్తం పీల్చుక పోయే
రొడీ నెదిరించ లేక
పేవుమెంటుపై కుమిలే
జీవిని పై కెత్త లేక
ఏ విలువకు నోచుకోక
ఎట్లా చచ్చేది రా ?

98. నా కొక దేశం కావాలి

నా కొక దేశం కావాలి
నా దొక జాతిగ నిలవాలి !
ఆది మానవుని వేద కాశ్యపిలో
నాది నాకు రావాలి !

బౌద్ధ, క్రైస్తవ, ముస్లిం తెగలకు
సొంత దేశములు లేవా ?
హిందూ దేశము నా దంటే
ఎందుకు నాతో పేచీలు ?

నేను మనిషిగా బ్రతకాలంటే
నిలువ నీడ దొరకాలి !
నానా జాతుల సమ్మేళనలో
నా అస్మిత నా కుండాలి !

99. నిరు పేదల మయ్యా

నిరు పేదల మయ్యా, బాబా
నిను వెదకుచు వచ్చితి మయ్యా ॥

పల్లెల నుంచీ, పొలముల నుంచీ
పేటల నుంచీ, ఫ్యాక్టరీల నుంచీ
న్యాయం దొరకని వాళ్ళం, నీ
సాయం కోరిన వాళ్ళం !

తమ కడుపే తమ లోకముగా, మా
ప్రతినిధులే మా వంక చూడరు,
నీ వున్నావని గంపెడాశతో
నీ ఆశ్రమముకు వచ్చితి మయ్యా ॥

ఇలలో నీవే లేనప్పుడు మా
కెవ రున్నా రిక, బాబా ?
నీ రచనలలో నిన్ను విందుమా ?
నీ ప్రతిమలలో నిన్ను చూతుమా ?

100. ఏమిటి ఆలోచన

ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావు ?
ఎందు కలా వున్నావు ?
    అంబేడ్కరు మహాశయా !
    అంతా ఒకటే నయ్యా !

ఎల్లరు నరు లొక టైతే
ఇన్ని మతా లెందుకు ?
    మహి కొకడే ప్రభు వైతే
    మత కలహా లెందుకు ?

నీతులు నియమా లొకటే
జాతి మనుగడే ముఖ్యం,
    జాతీయతలో బౌద్ధమె
    సౌఖ్య ప్రద మౌనయ్యా !

దేవు డొకడె కావచ్చు
దేశం ఎవరిది వారిదె,
    ఏక జాతి నిర్మాతవు
    నీకు సాటి ఎవరయ్యా ?

101. ఎంత మథన పడి

ఎంత మథన పడితివో
సొంత మతము ఏడిపోవ ॥

మత మూఢాచార పరుల
మతి మాలిన ఛాందసుల
నెత్తురు కోరల నుంచి
నిమ్నార్తుల నుద్ధరింప ॥

అస్పృశ్యత, కుల పద్ధతి,
ప్రారబ్ధము వంటి స్వార్థ
గత చింతా చితుల నుండి
మతము నుద్ధరించగా ॥

జననీ ! ఓ జన్మభూమి !
జాగృత వగుమా ! యనుచు
మౌనాక్రందనతో వేద
మాత నెంత పిలిచితివో ॥

102. నీ వొసగిన సౌకర్యాలు

నీ వొసగిన సౌకర్యాలను పొంది
నీ పేరున పదవులు సంపాదించి
నీ ఆదర్శము మరచిన
నీచుల గని దురపిల్లే
నీ వేదన చూచి నేను
నిర్విణ్ణుడ నైనాను ॥

దళితుల గుడిసెల నుంచి బైటపడి
దళితుల కోటాలు గొని బాగుపడి
దళితుల మని చెప్పుకోని
దద్దమ్మల గని వగచే
నీ దుఃఖము చూచి నేను
నిర్విణ్ణుడ నైనాను ॥

నిర్భాగ్యుల నుద్ధరింపు మని
నీ విచ్చిన నిధుల నెల్ల గొని
తామే తిను నాయకులను
ఏమీ చేయగ లేని
నీ కోపము చూచి నేను
నిర్విణ్ణుడ నైనాను ॥

103. గాయాలను మాన్పవచ్చి

గాయాలను మాన్ప వచ్చి
గాయ పడితివా నీవే ॥

సహ జన్ముల శ్రమ జీవన
సంపదలను దోచుకొనుచు,
ధర్మము నకు నీళ్లు వదలి
దాయాదులు చేసిన పలు ॥

అంటరాని తన మను నొక
తుంటరి శాసనము చేసి,
వెట్టి చాకిరీ బాంచల
జుట్టు పట్టి కొట్టిన పలు ॥

మానవతకు అడ్డముగా
మాయ గోడలను కట్టి,
ఎదిరించిన మేధావుల
హృదయాలను చీల్చిన పలు ॥

104. నీ విక లేవా మాకు

నీ విక లేవా మాకు ?
నీ దర్శన మిక లేదా మాకు ?

జీవిత మంతా మా దళితుల సం
క్షేమం కోసం పోరాడిన బా
బా సాహే బంబేద్కరా – నీ
పలుకులు వినబడవా ఇక మాకు ?

బౌద్ధము కుల దుష్టము కాదని మము
పరమ సాధువుల జేశావు,
పడగ లెత్తి దండెత్తే కుల స
ర్పాలకు బదులే మిచ్చావు ?

కులము పోనిచో భారత జాతికి
విలయ మొకటె దిక్కన్నావు,
జాత్యైక్యత సాధించక ముందే
జన్మను చాలించావు ॥

105. నిష్కుల సమాజ

నిష్కుల సమాజ ప్రవక్తా !
నీకు జయ మగు గాక,
నీకు శుభ మగు గాక ॥

కుల చిహ్నములు వదులుకోలేని నరులు
కూపస్థ మండూకములు,
తమ కూపమే గొప్ప దనుకొందురు
తమ గొప్పలే లోక మనుకొందురు ॥

ఏక దేశపు పౌరు లందరూ
ఏ కుమ్మడిగ బ్రతక లేకుంటే
లోక మానవు డెట్లు రూపొందును?
ఏకేశ్వరత్వ మెటు రుజువౌను ?

శిష్ట జగమును పెంచి పోషింప
దుష్ట నిర్మూలనము తప్పదు,
దయకు విలువేమున్న దీనాడు ? నరుడు
దండ నీతిని తప్ప గుర్తించడు ॥

106. అన్యాయము నెదిరించని

అన్యాయము నెదిరించని
ఆతడు నిర్వీర్యుడు,
హక్కులకై పోరాడని
ఆతడు పశు తుల్యుడు ॥

ఎంతటి ధనవంతుడైన
ఎంతటి అధికారియైన
జాతి స్పృహ లేనివాడు
చచ్చిన వాడితొ సముడు ॥

తనకు నేర్పిన విద్యలో
తనకు దక్కిన సుఖములో
సంఘ నిధికి వంతొసగని
జనుడు చోరుడు క్రూరుడు ॥

107. సూర్యు డుదయిస్తాడు

సూర్యు డుదయిస్తాడు, అస్తమిస్తాడు
అస్తమించిన వాడు వస్తాడు తిరిగి,
ధర్మ సూర్యుడ వీవు అంబేడ్కరా !
తరలి రావా మరల అంబేడ్కరా !

ఎపుడు ధర్మగ్లాని ఏర్పడునో అపుడెల్ల
అవతరిస్తా నన్న యతడు మోసము చేసె,
అదను మించక ముందె అంబేడ్కరా !
అవని గావగ వలదె అంబేడ్కరా !

పులుల పంచల నుండి పాడి యావుల మంద
ఆర్తితో అరచు చున్నది విడుదలను గోరి,
దుష్ట శిక్షణ లేక అంబేడ్కరా !
శిష్ట రక్షణ ఎట్లు అంబేడ్కరా !

108. ఆకాశంలో తారకలు

ఆకాశంలో తారకలు
లోక బాంధవుల మెదడులు,
అదిగో అదిగో చూడండి
అంబేడ్కరు ఆత్మ జ్యోతి !

శ్రవణం కంటే, శతభిష్ కంటే
సప్తర్షుల వేదిక కంటే-
మానవతా కరుణా ప్రదీప్తితో
మన కేసే చూస్తున్న కన్నదే !

పైకి చూడండి, సోదరులారా !
పాడు స్వార్థాలు వీడండి !
అంబేడ్కరు ఆదర్శం చేగొని
అభ్యుదయం కేసి పదండి !

విశాల దృష్టీ, వివేక పుష్టీ
విజ్ఞానాత్మక వాగ్ధాటీ,
త్రికరణ శుద్ధీ, సమ బుద్ధీ మన
దేశ నైజమని తెలియండి ॥

109. వ్యక్తి కంటె దేశం

వ్యక్తి కంటె దేశం గొప్పదిరా
వ్యక్తి కంటె జాతి ప్రధానంరా ॥

వ్యక్తి ఒక్కడే ఎంతటి
శక్తి మంతుడైనా,
వ్యక్తులు కోటాను కోట్ల
వ్యక్తిత్వంరా దేశం ॥

మానవుడి వ్యక్తిత్వ మంతా
మాతృదేశ ప్రసాదమేరా !
మానవుడి సుఖ శాంతు లన్నీ
మాతృభూమి సుభిక్షమేరా

జగతి లోన ప్రతి జాతికి
స్వదేశ మొక టుండాలి,
దేశ భక్తితో జాతి
స్థితి మంతం కావాలి ॥

110. అంటరాని తన మొకటే

అంటరాని తన మొకటే
ఆటంకము ఎస్సీలకు,
అది పోతే దేశంలో
అందర మొకటే జాతి ॥

కుల మతాల భేదాలు
నలుపు తెలుపు తేడాలు
స్వార్థ విభజనలె తప్ప
భరత రక్త మొకటే కద ॥

స్మృతుల నెల్ల రద్దు చేసి
శ్రుతుల కేసి పయనిస్తే
ఏక జాతిగా భారత్
ఏల గలదు సకల జగత్ ॥

111. జాతి విద్వేషములు

జాతి విద్వేషములు వల దన్నా !
లోకమున మానవ
జాతు లన్నియు ఒక్కటే నన్నా ॥
జాతి విద్వేషములు వలదు
సర్వ జాతులు భూమి పుత్రులె,
భూమి పైగల జీవ కోటికి
భూమి మొత్తం ఉమ్మడాస్తి ॥

ఎవరి దేశం వారిదే నన్నా !
ఆ పరిధి లోన
ఎల్ల రొకటే జాతియౌ నన్నా !
ఒకటె దేశం, ఒకటె జాతి
ఒకటె నీతిగ బ్రతక వలయును,
భేదములు కల్పించుకొనుట
బాధలను కొని తెచ్చుకొనుటె ॥

సమత ఒకటే ధర్మ మగు నన్నా !
దేశస్థు లొకటే
సంఘముగ జీవించ వలె నన్నా !
ఎవ్వ రెక్కడి నుంచి వచ్చిన
ఎల్లరొక యెడ చేరి నప్పుడు
వ్యష్టి ధోరణి కట్టిపెట్టి, స
మష్టిగా బ్రతక వలె నన్నా ॥

112. ఏదో ఒక మతము

ఏదో ఒక మతము లేక
ఏ నరుడును బ్రతక లేడు,
దుష్టు డైన, శిష్టు డైన
దొర యైనను, దళితు డైన ॥

సృష్టి లోని ప్రతి అణువుకు
స్వీయ నైజమే మతము,
నైజానికి దూరమైన
నమ్మకమే నరుడి మతం ॥

మత మందుకె వద్దంటివి,
మంచి తనం చాలంటివి,
బుద్ధికి త్యాగం నేర్పి
బుద్ధాత్ములు కమ్మంటివి ॥

113. హిందువుడుగ చావ

హిందువుడుగ చావ నంటివి, మరి
ఎందుకు బౌద్ధమును గొంటివి ?
హిందూ బౌద్ధముల నడుమ
ఏ భేదం కనుగొంటివి ?

నాలుగు ఆశ్రమములలో
నాలుగవది సన్యాసం,
సన్యాసం పూర్ణ జీవి
త న్యాసం కల దెట్లగు ?

హిందూ బౌద్ధములు రెండు
ఏక వాహినీ శాఖలు,
మూలము చెడకుండా ని
ర్మూలింతువె కాలుష్యము ?

ఒక దేశం, ఒక జాతి
ఒక న్యాయం, ఒక బ్రతుకు !
సిద్ధించును నీ లక్ష్యం,
సిద్ధార్థుడ, వంబేడ్కర ॥

114. ఇదే వీడి పోవు చుంటి

ఇదే వీడి పోవు చుంటిమి,
హిందూ మత మాతా నిను ॥

కన్న తల్లి పై యుండీ
చిన్న బిడ్డలైన మమ్ము
క్రూరంగా హింస పెట్టి
దూరంగా తరిమిన నిను ॥

భూము లాక్రమించుకొని
పురము లెల్ల దోచుకొని
పేదలుగా మార్చి మమ్ము
పెంటల పాల్జేసిన నిను ॥

మా కన్నీటిని తుడిచి
మా కన్నులు తెరిపించి
అభ్యుదయము చూపించిన
అంబేడ్కరు మార్గంలో ॥

115. దారి చూపినావు

దారి చూపినావు
ధర్మ జ్యోతిని బట్టి ॥

ధర్మ జ్యోతిని బట్టి
ధన కామిత సౌఖ్యాలకు,
జవ సత్వాలను తట్టి
నవ మానవ హక్కులకు ॥

ఏక జాతి, ఏక నీతి
ఏక లక్ష్య మన్నావు,
సొంత శక్తి తెలుసుకొని
అంతు తేల్చ మన్నావు ॥

ఎవడైతే ఆత్మీయత గల హితుడో
ఎవడైతే ఆపద్బాంధవుడో,
అతడేరా సిద్ధు డనీ
ఆతడేరా బుద్ధు డనీ ॥

గతి చిక్కని చీకటిలో
మతి కలచే మిణుగురులను
పారదోలినావు, మా
పాలి దైవ మైనావు ॥

116. పూజింతుము నిన్ను

పూజింతుము నిన్ను
పురుషోత్తమ, అంబేద్కర ॥

రంగులలో, రేఖలలో
రమ్య శిలా శిల్పాలలో
నీ ప్రతిమలు తీర్చి దిద్ది
మా ప్రాణము పోసి నిల్పి ॥

ఎడ్యుకేటు, ఆర్గనైజు,
ఏజిటేటు, హక్కులకై,
పోరాడుం డనుచు సతము
బోధ చేయు గురుదేవా ॥

నీ వొసగిన ఈ విద్యలె
నీరాజన దీపాలుగ,
ఈ శక్తులు, ఆసక్తులు
ఇష్టాంకిత ధూపాలుగ ॥

బోధి సత్వ విజయాత్మకు
బుద్ధుడె దేవు డైనట్టు
అట్టడుగు జనాళి కెల్ల
అంబేద్కరె దేవుడుగా ॥

117. నీ యాకృతి గీయుట

నీ యాకృతి గీయుట – చిత్ర కళ
నీ ప్రతిమను మలచుట – శిల్ప కళ
నీ కృతులను నిర్మించుట – కావ్య కళ
నీ కీర్తిని పాడుట – గాన కళ ॥

నా ఎదలో ఇన్ని కళలు
నన లెత్తిన దెందుకు ?
విశ్వ మానవత నీలో
విరబించే టందుకు ॥

క్రియా శక్తి వీవు, స
ర్వేశ్వర సమ స్రష్ట వీవు !
ఇచ్ఛా శక్తిని నేను
ఈ నా దెల్లను నీదే ॥

నా కృతి కొక వస్తువై
నా కళ కొక కావ్యమై,
దీన జనావనుడవై
దేవుడవై వెలసిన నీ ॥

118. వీ రెవరు, వా రెవరు

వీ రెవరు, వా రెవరు జ్ఞానేశ్వరా
ఇన్ని
వేల మం దొచ్చారు, జ్ఞానేశ్వరా !
దండుగా వచ్చారు, జ్ఞానేశ్వరా
పూల
దండలై విచ్చారు, జ్ఞానేశ్వరా ॥

* * *

వీరు కాంగ్రెసు వారు, అంబేద్కరా
వారు
బీజేపి వారండి, అంబేద్కరా !
కమ్యూనిస్ట్ పార్టీలు, అంబేద్కరా
వివిధ
కార్మికుల సంఘాలు, అంబేద్కరా ॥

* * *

దళితులే కాదండి, అంబేద్కరా
ఎల్ల
కులములూ వచ్చారు, అంబేద్కరా !
బస్తీలు కదిలాయి, అంబేద్కరా
పల్లె
పట్నాలె లేచాయి, అంబేద్కరా ॥

* * *

గద్ద రొచ్చాడండి, అంబేద్కరా
సభకె
గజ్జె కడతా డింక, అంబేద్కరా !
తారకం వచ్చాడు, అంబేద్కరా
మంచి
ఆరేష నిస్తాడు, అంబేద్కరా ॥

* * *

మాష్టర్జి వచ్చాడు, అంబేద్కరా
గేయ
మాల లందిస్తాడు, అంబేద్కరా ॥
ప్రతి ఏడు ఏప్రెల్‌లొ, అంబేద్కరా
నీకు
పండగలు చేసేరు, అంబేద్కరా ॥
* * *

వాణితో శృతి కలిపి, అంబేద్కరా
అశోక్
కోనాడ పాడేడు, అంబేద్కరా,
విన్సెంటు బండారు, అంబేద్కరా
నిన్ను
విన్పించు గొంతెత్తి, అంబేద్కరా ॥

* * *

వారెవరు, వారెవరు ? జ్ఞానేశ్వరా
వోట్ల
వర్తకుల వలె నుండ్రి, జ్ఞానేశ్వరా ॥
తెలివిగా నా పేర, జ్ఞానేశ్వరా
ఎన్ని
కలు దోచుకోగలరు, జ్ఞానేశ్వరా ॥

* * *

ఆ భయము లేదిపుడు, అంబేద్కరా
ప్రజలు
ఆర్గనైజయ్యారు, అంబేద్కరా !
అఖిల భారత జనులు, అంబేద్కరా
ఇపుడు
అంబేద్కరిస్టులే, అంబేద్కరా ॥

❋ ❋ ❋